Strindberg, August

# Ett drömspel /

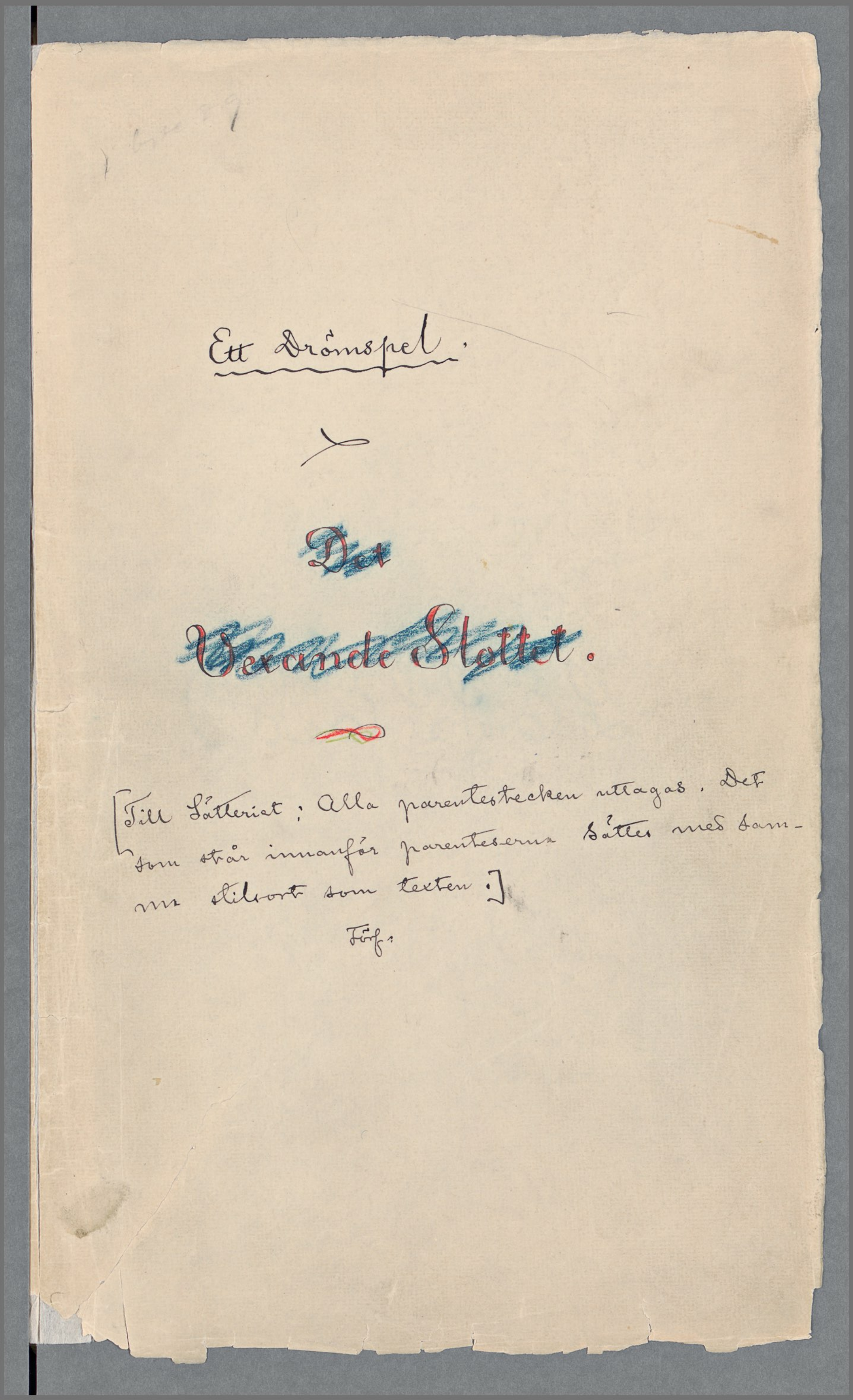
Ett Drömspel.

Det

Växande Slottet.

[Till Sätteriet; Alla parentestecken uttagas. Det som står innanför parenteserna sättes med samma stilsort som texten.]

Förf.

Handskrift // SgA:Bonnier1

Tillkomstår 1901?

Digitaliserad år 2017

National Library of Sweden

# Strindberg, August

# Ett drömspel /

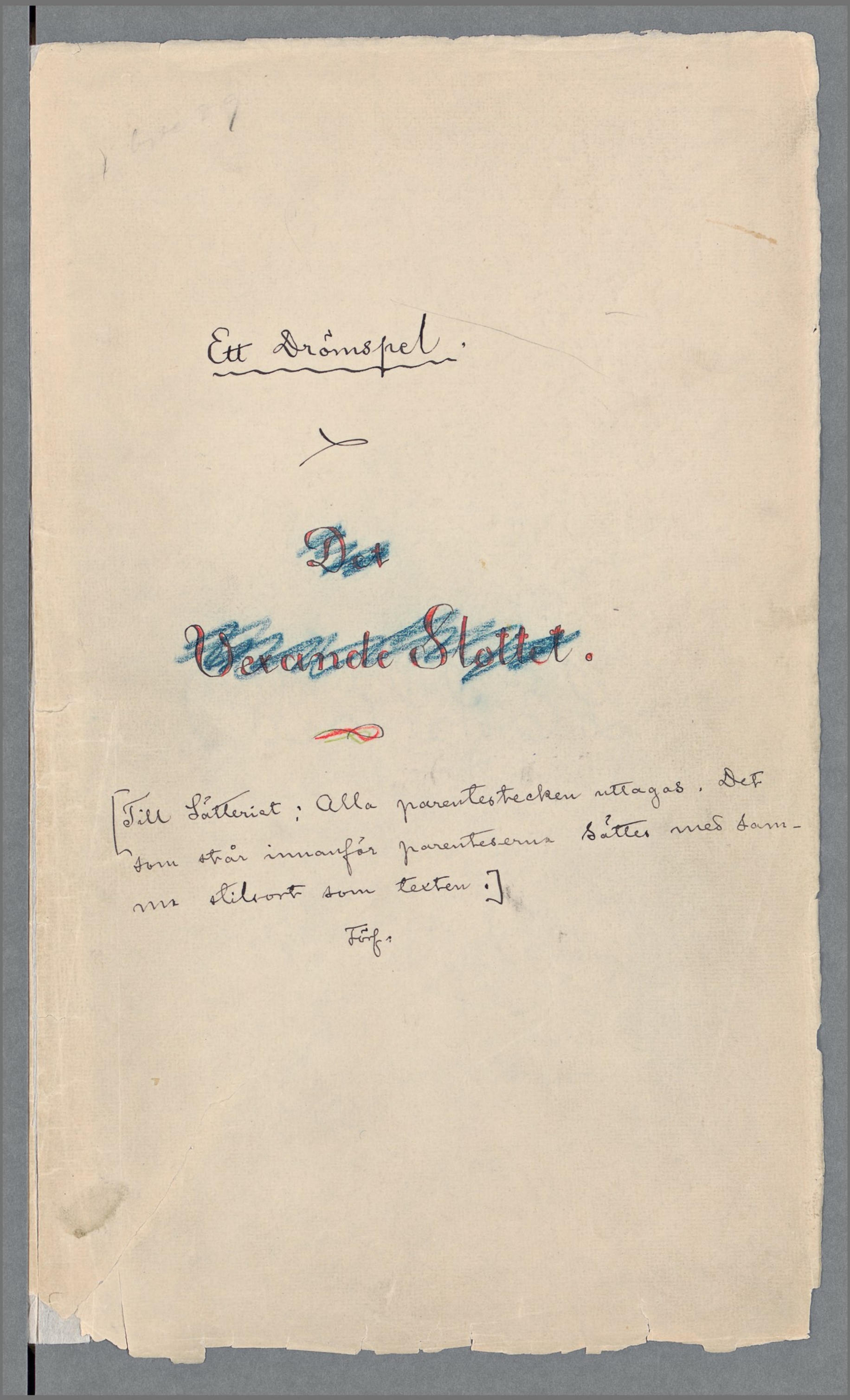


Handskrift // SgA:Bonnier1

Tillkomstår 1901?

Digitaliserad år 2017

National Library of Sweden

# Ett Drömspel.

# ~~Det~~

# ~~Växande Slottet.~~

[Till Sätteriet: Alla parentestecken uttagas. Det som står innanför parenteserna sättes med samma stilsort som texten:]

Förf.

## Erinran:

Författaren har i detta drömspel med anslutning till sitt förra drömspel "Till Damaskus" sökt härma drömmens osammanhängande men skenbart logiska form. Allt kan ske, allt är möjligt och sannolikt. Tid och rum existera icke; på en obetydlig verklighets-grund spinner inbillningen ut och väfver nya mönster: en blandning af minnen, upplefvelser, fria påhitt, orimligheter och improvisationer.

Personerna klyfvas, fördubblas, dubbleras, dunsta af, förtätas, flyta ut, samlas. Men ett medvetande står öfver alla, det är drömmarens: för det fins inga hemligheter, ingen inkonseqvens, inga skrupler, ingen lag. Han dömer icke, frisäger icke, endast relaterar, och såsom drömmen mest är smärtsam, mindre ofta glädtig, går en ton af vemod, och medlidande med allt lefvande genom den vinglande berättelsen. Sömnen, befriaren, uppträder ofta pinsam, men när plågan är som stramast, infinner sig uppvaknandet och försonar den lidande med verkligheten, som huru qvalfull den än kan vara, dock i detta ögonblick är en njutning, jemförd med den plågsamma drömmen.

# Akt I.

[Fonden föreställer en skog af jättestora Stockrosor i blom; hvita, skära, purpurröda, svafvelgula, violetta; öfver hvars toppar ~~blomknoppar öfverst~~ ~~med en krona öfverst~~ synes det förgyllda taket af ett slott med en blomknopp liknande en krona öfverst. Nedanför grundmurarne af slottet synas halmdösar utbredda täckande utkastadt stallströ.

Sidokulisserna, stående för hela pjesen äro stiliserade väggmålningar, på en gång rum, arkitektur och landskap.

Sid 3.

Glasmästaren
och
Dottern } In på scenen.

1.

Dottern

Slottet vexer alltjemt ur jorden ... ser Du hur mycket det vuxit sen i fjor?

Glasmästaren [för sig sjelf]

Jag har aldrig sett det slottet förr ... har aldrig hört att ett slott vexer ... men [till Dottern med fast öfvertygelse] Ja det har vuxit två alnar, men det är derför att de har gödslat det ... och om Du lägger märke skall du se att en flygel har vuxit ut på solsidan.

Dottern

Det borde väl blomma snart efter som vi äro förbi midsommar?

Glasmästaren

Ser Du icke blomman deroppe?

Dottern

Jo, jag ser! [Klappar i händerna] ... Säg far, hvarför vexer blommorna upp ur smuts?

Glasmästaren [fromt]

Derför att de icke trifvas i smutsen, skynda de så fort de kunna upp i ljuset, för att blomma och dö!

Dottern

Vet Du hvem som bor i det slottet?

Glasmästaren

Jag har vetat det, men minns det inte.

Dottern

Jag tror att det sitter en fånge der ... och han väntar säkert att jag skall befria honom.

Glasmästaren

Men till hvilket pris?

4.

Dottern

Man köpslår inte om det man skall. Låt oss gå in i slottet: ---

Glasmästarn

Ja, låt oss gå!

∞

[De gå mot fonden som sakta öppnar sig åt sidorna.

2. Scenen är nu ett enkelt naket rum med ett bord och ~~en~~ några stolar. På stolen sitter en officer i en högst ovanlig nutida uniform. Han gungar på stolen och slår med sabeln i bordet.]

Dottern [fram till officern och tar sakta sabeln ur hans hand]

Inte så! Inte så!

Officern

Snälla Agnes, låt mig behålla sabeln!

Dottern

Nej, du slår sönder bordet! [Till fadren] Gå nu ner i sel-kammarn och sätt i rutan, så råkas vi sedan!

Glasmästarn [går]

∞

Dottern

Du är fången på dina rum; jag har kommit att befria dig!

Officern

Jag har nog väntat på det, men jag var icke viss du skulle vilja.

Dottern

Slottet är starkt, det har sju väggar, men – det skall gå! --- Vill du eller vill du inte?

Officern

Uppriktigt taladt: jag vet inte, ty i hvilket fall som helst får jag ondt! Hvarje fröjd i lifvet får betalas med dubbla värdet sorg. Der jag nu sitter är det svårt, men skall jag köpa den ljufva friheten så får jag lida trefaldt. – Agnes, jag dras hellre me't, bara jag får se Dig!

Dottern

Hvad ser Du i mig?

Officern

Det sköna, som är harmonien i universum – det fina linier i din gestalt som jag endast återfinner i ~~planeternas~~ solsystemets banor, i den skönt ljud-ande strängen, i ljusets vibrationer – Du är ett barn af himmelen...

Dottern

Det är Du också!

Officern

Hvarför skall jag då vakta hästar? Sköta stall och låta köra ut strö?

Dottern

För att Du skall längta derifrån!

Officern

Jag längtar, men det är så besvärligt att ta sig ur det!

Dottern

Men det är en pligt söka friheten i ljuset!

Officern

Pligt? Lifvet har aldrig erkänt pligter mot mig!

Dottern

Du känner Dig förorättad af lifvet?

Officern

Ja! Det har varit orättvist...

[Nu hör man röster bakom afdelningsskärmen, hvilken strax derpå drages undan. Officern och Dottern se ditåt, stanna derpå i gest och miner förstelnade.] 3.

6.

3.

[Vid ett bord sitter Modren, sjuklig. Framför henne brinner ett talgljus som hon då och då putsar med en ljussax. På bordet ligga staplar af nysydda skjortor som hon märker med märkbläck och gåspenna. Ett brunt klädskåp till venster.
Fadren lemnar en sidenmantilj –
(Kostymerna från 1830) ]

Fadren [mildt]

Du vill inte ha den?

Modren

Sidenmantilj åt mig, kära vän, hvad nyttar det då jag skall dö snart!

Fadren

Tror Du hvad läkaren säger?

Modren

Äfven hvad han säger, men mest tror jag den rösten som talar härinne.

Fadren [sorgset]

Det är då allvar? ... Och Du tänker på dina barn, först och sist!

Modren

Det var ju mitt lif; mitt berättigande... min glädje, och min sorg...

Fadren

Kristina, förlåt mig ... allt!

Modren

Ja hvad? Förlåt mig, kära; vi ha plågat hvarann, hvarför? Det vet vi inte! Vi kunde icke annat! ... Emellertid, här är barnens nya linne... se nu efter att de byter två gånger i veckan, onsdag och söndag, och att Louisa tvättar dem ... öfver hela kroppen... Ska Du gå ut?

Fadren

Jag skall opp i Kollegiet! Klockan elfva!

Modren

Bed Alfred komma in förrän du går!

Fadren [pekar på Officern]

Han står ju här, kära hjertans!

Modren

Tänk att jag börjar se illa ochså... ja, det mörknar... [putsar ljuset] Alfred! Kom!

X

Fadren [går ut midt igenom väggen; nickande till afsked]

6

Officern [fram till modren]

Modren

Hvem är flickan der?

Officern [hviskar]

Det är Agnes!

Modren

Åh, är det Agnes? Vet du hvad de säger?... Att hon är Guden Indras dotter, som bedt att få komma ner på jorden för att känna hur menskorna egentligen har det... men säg ingenting!...

Officern

Ett Gudsbarn är det!

Modren [högt]

Min Alfred, jag skall snart skiljas ifrån Dig och syskonen... Låt mig säga Dig ett ord för lifvet!

Officern [sorgsen]

Säg, moder!

Modren

Bara ett ord: Träta aldrig med Gud!

8.

Officern

Hvad menar du, mor?

Modren

Du skall icke gå och känna dig förorättad af lifvet.

Officern

Men när man behandlar mig orättvist...

Modren

Du ~~xxx~~ anspelar på den gången du blef orättvist straffad för att du skulle ha tagit en slant som sedermera återfans!

Officern

Ja! Och denna orättvisa gaf en skef rigtning åt hela mitt lif sedan...

Modren

Javäl! Men gå nu till skåpet der...

Officern [blyges]

Du vet det då! Det är...

Modren

Den Schweiziske Robinson... Som...

Officern

Säg inte mer!...

Modren

Som din bror blef straffad för... och som <u>Du</u> rifvit sönder och gömt!

Officern

Tänk att det skåpet kan stå der qvar efter tjugo år... Vi ha ju flyttat så många gånger, och min mor dog för tio år sen!

Modren

Ja, hvad gör det? Du skall då fråga om allting och derigenom förderfvar du lifvets bästa för dig! ... Se der är Lina!

Lina [in].

Snälla frun, jag får tacka så mycket, men

jag kan icke gå på kristningen...

Modren

Hvarför det mitt barn?

Lina

Jag har ingenting att ta på mig?

Modren

Du skall få låna min mantilj här.

Lina

nej, kära, inte går det an!

Modren

Jag förstår dig inte! Aldrig kommer jag att gå på bjudning mer,...

Officern

Hvad skall jag säga? Det är ju en gåfva från honom...

Modren

Hvilka små sinnen...

Fadren [sticker in hufvet]

Skall Du låna ut min present åt pigan?

Modren

Säg inte så... mins att jag varit tjensteflicka också... hvarför skall Du såra en oskyldig?

Fadren

Hvarför skall Du såra mig, din make...

Modren

Ah, detta lifvet! När man handlar vackert så fins alltid någon för hvilken det är fult... gör man en godt, gör man en annan ondt. Ah, detta lifvet! [Hon putsar ljuset så att det slocknar. Det blir mörkt på scenen och skärmen dras för.]

4.

Dottern

Det är synd om menniskorna!

Officern

Du finner det!

Dottern

Ja, lifvet är svårt, men kärleken besegrar allt! Kom och se!

[De gå mot fonden]

4.

[Fonden dras upp; nu synes en ny fond föreställande en gammal ruskig brandmur. Midt i muren är en grind som öppnar till en gång, hvilken mynnar ut i en grön ljus plats der en kolossal blå Stormhatt (Aconitum) synes. Till venster vid grinden sitter Portvakterskan med en schal öfver hufvud och axlar virkande på ett stjerntäcke. Till höger är en affischtafla som Affischören rengör; bredvid honom står en sänkhof med grönt skaft. Längre bort till höger är en dörr med lufthål i form af en fyrväpling. Till venster om grinden står en smal lind med kolsvart stam och några ljus-gröna löf; derinvid en källarglugg.]

Officern [har försvunnit]

Dottern [går fram till Portvakterskan]

Är inte stjerntäcket färdigt än?

Portvakterskan

Nej, lilla vän; tjugosex år är ingen tid för ett sådant verk!

Dottern

Och fästmannen kom aldrig igen?

Portvakterskan

Nej, men det var inte hans fel. Han <u>måste</u>

ge sig af ... stackarn; det är tretti år sen!

Dottern [till affischören]

Hon var ju vid balletten? Deroppe i Operan?

Affischören

Der var hon nummer ett ... men när han reste, så tog han liksom hennes dans med sig ... och så fick hon inga partier mer ...

Dottern

Alla klaga; med ögonen åtminstone och med rösten ...

Affischören

Jag klagar inte som värst ... inte nu, sen jag fått en sänkhof och en grön sump!

Dottern

Och det gör er lycklig?

Affischören

Ja, så lycklig, så ... det var min ungdoms dröm ... och nu är den sannad, jag är visserligen fyllda femti år, förstås ...

Dottern

Femti år för en sänkhof och en sump ...

Affischören

En grön sump, en grön ...

Dottern [till Portvakterskan]

Gif mig schalen nu, får jag sitta här och se på menniskobarnen! Men ni skall stå bakom och säga mig! [Tar på schalen och sätter sig vid grinden]

Portvakterskan

Det är sista dan i dag och Operan stängs ... det är nu de får veta om de äro engagerade ...

Dottern

De som inte får anställning, då?

Portvakterskan

Ja, Herre Jesus, det är att se ... jag drar schalen öfver hufvet, jag ...

Dottern

Stackars menniskor!

Portvakterskan

Se der kommer en! ... Hon är icke bland de utvalda ... Se hur hon gråter ...

Sångerskan [från höger rusande ut genom grinden, med näsduken för ögonen. Stannar ett ögonblick i gången utanför grinden och lutar hufvudet mot väggen, derpå hastigt ut]

Dottern

Det är synd om menniskorna! ...

Portvakterskan

Men, se här; så här ser en lycklig menniska ut!

Officern [in genom grindgången; i redingot och cylinder med en rosenbukett i handen]; strålande, glad!]

Portvakterskan

Han skall gifta sig med Fröken Victoria! ...

Officern [nere på scenen; tittar uppåt, sjunger]

Victoria!

Portvakterskan 

Fröken kommer strax!

Officern

Det är bra! Kaleschen väntar, bordet är dukadt, champagnen ligger på is ... Får jag omfamna er, frua! [Omfamnar Dottern och Portvakterskan. Sjunger] Victoria!

En Qvinnoröst uppifrån [sjunger]

Jag är här!

Officern [börjar vandra]

Nåväl! jag väntar! ---

∞

Dottern

Känner Du mig?

Officern

Nej, jag känner bara en qvinna ... Victoria! I sju år har jag gått här, och väntat henne ... om middagarne då solen nådde skorstenarne och om aftnarne när nattens mörker började falla ... Se här på asfalten, kan ni se spåren efter den trogne älskaren? Hurrah! Hon är min! [Sjunger] Victoria!

[han får intet svar]

Nå, hon klär på sig nu!

[Till Affischören]

Der är sänkhåfven ser jag! Alla vid operan svärma för sänkhåfvar ... eller rättare för fiskar! De stumma fiskarne, derför att de inte kan sjunga ... Hvad kostar en sån der pjes?

Affischören

Den är ganska dyr!

Officern [Sjunger]

Victoria! --- [Skakar på linden] Se nu grönskar han igen! För åttonde gången! ~~[illegible]~~ --- [Sjunger] Victoria! E--- Nu kammar hon luggen! ---

[Till Dottern] Hör nu fru, låt mig gå opp och hemta min brud! ...

Portvakterskan

Det släpps ingen opp på scenen!

Officern

Sju år har jag gått här! Sju gånger tre hundra sextiofem gör mig två tusen fem hundra femti-fem! [Stannar och petar på dörren med [fyrväpplingen] ~~fyrklöfvern~~] ... Och den här dörren har jag sett på, två tusen fem hundra femtifem gånger, utan att komma under fund med hvart den bär! Och ~~det~~ den der ~~fyrklöfvern~~ väpplingen som skall släppa in ljus ... åt hvem skall det släppa in ljus? – Är det någon derinnanför? Bor det någon der?

Portvakterskan

Det vet jag inte! Jag har aldrig sett den öppnas! ...

Officern

Det ser ut som en skafferidörr som jag såg när jag var fyra år och en söndagsefter-middag följde med jungfrun bort! Bort, i familjer, till andra jungfrur, men jag kom aldrig längre än i köken, och jag satt mellan vattentunnan och saltskåpen; jag har sett så mycket kök i min dar, och skafferierna var alltid i farstun, med borrade runda hål, och en väppling ~~i dörren~~! ... Men inte har Operan något skafferi efter de inte har något kök! [Sjunger] Victoria! ... Hör Fru, hon kommer väl inte ut någon annan väg än den här?

Portvakterskan

Nej, det finns ingen annan väg!

Officern

Väl, då skall jag råka henne!

Teaterfolk [rusa ut, och mönstra af Officern] 15.

Officern

Nu måste hon vara här snart! — — Fru! Den der blåa Stormhatten der ute! Den har jag sett sen jag var barn... Är det samma en? — — Jag minns i en prestgård, då jag var sju år... Det sitter två dufvor, blåa dufvor under den der hatten... men den gången kom det ett bi, och gick in i hatten... då tänkte jag: nu har jag Dig! Och så knep jag om ~~hatten~~ blomman; men biet stack igenom, och jag gret... men så kom prostinnan och lag våt jord på... sen fick vi smultron och mjölk till qvällen! — — Jag tror att det mörknar redan! — Hvart går affischören?

Affischören

Jag ska hem och äta qväll?

Officern [far sig för ögonen]

Qväll? Så här dags? — Hör nu! — — Får jag gå in och telefonera till "det vexande slottet" ett ögonblick.

Dottern

Hvad skall Du der att göra?

Officern

Jag skall säga åt glasmästarn att han sätter i dubbla rutor för det är snart vinter och jag fryser så farligt! [Går in till Portvakterskan]

Dottern

Hvem är fröken Victoria?

Portvakterskan

Det är hans käresta!

Dottern

Det är rätt svaradt! Hvad hon är för oss och andra, det bryr honom icke! Endast det hon är för <u>honom</u>, det <u>är</u> hon! – – –

[Det mörknar skarpt]

Portvakterskan [tänder lyktan]

Det qvällas fort i dag!

Dottern

För Gudarne är ett år som en minut!

Portvakterskan

Och för menniskor kan en minut vara lång som ett år!

Officern [ut igen. Han ser dammig ut; rosorna äro vissna]

Hon har inte kommit än?

Portvakterskan

Nej!

Officern

Hon <u>kommer</u> nog! – – – <u>Hon</u> kommer nog! [Vandrar] – – – Men det är sant, jag kanske gör klokast i att afbeställa middan ändå! ... efter som det är qväll! – – – Jaha, det skall jag göra! [Går in och telefonerar]

Portvakterskan [till Dottern]

Får jag min schal nu?

Dottern

Nej, min vän, var fri Du; jag skall göra din tjenst – – – ty jag vill känna menniskorna och lifvet, för att utröna om det är så svårt, som det säges.

Portvakterskan

Men man får inte somna här på posten,

aldrig komma, hvarken natt eller dag, .. 

Dottern

Inte sofva om natten?

Portvakterskan

Jo, om man kan, med klocksträngen om armen... ty det går nattvakter på scenen, och de aflösas hvar tredje timma ...

Dottern

Det är ju tortyr ...

Portvakterskan

Så tycker Ni, men vi andra äro glada få en sådan plats, och om Ni visste hur afundsvärd jag är ...

Dottern

Afundsvärd? Man afundas den torterade?

Portvakterskan

Ja! ... Men ser Ni, det som är svårare än nattvak och släp, och luftdrag och köld och fukt, det är att som jag fått, mottaga alla olyckliges förtroenden deroppe... Till mig kommer de; hvarför? De läsa kanske i mitt ansigtes fåror den runskrift lidandet ristar och som inbjuder till förtroenden... I den schalen, vän, gömmas trettio års egna qval och andras! ...

Dottern

Den är tung också, och den bränner som nässlor ...

Portvakterskan

Bär den efter Ni önskar ... när den blir för tyngd, så ropa på mig, skall jag komma och aflösa Er!

Dottern

Farväl! Det Ni kan, skall väl jag kunna!

Portvakterskan

Vi må se! ... Men var snäll mot mina små vänner och tröttna icke på deras klagan ...

[Försvinner i gången]

18.

[Det blir kolmörkt på scenen. Derunder förändras sceneriet: så att linden sedan står afklöfvad, den blå Stormhatten är svart vissnad; och när det blir dager igen synes det gröna i gångens perspektiv höstbrunt.]

Officern [kommer ut när det ljusnar. Nu har han grått hår och grått skägg. Kläderna äro förfallna, löskragen svart och slankig. Rosenbuketten affallen så att bara qvistarne synas. Han vandrar.]

Af alla tecken att döma är sommaren förbi – och hösten är nära – Det ser jag på linden der, och Stormhatten! ... [Vandrar] Men hösten är *min* vår, ty då öppnas teatern igen! Och då måste hon komma! Snälla frun, får jag sitta på den här stolen så länge!

Dottern

Sitt min vän, jag kan stå!

Officern [sätter sig]

Om jag bara fick sofva lite, så vore det bättre! ...

[Han somnar ett ögonblick och rusar så upp att vandra; stannar framför dörren med vöflingen och pekar]

Denna dörr, som icke ger mig någon ro... hvad är der bakom? Något måste det vara!

[Man hör svag musik uppifrån i danstakt]

Så: nu har repetitionerna börjat! [Scenen upplyses nu ryckvis såsom af en blinkfyr.] Hvad är det? [Skanderar efter ljusets klipp.] Ljust och mörkt; ljust och mörkt?

Dottern [härmar honom]

Dag och natt; dag och natt! --- En nådig Försyn vill förkorta din väntan! och derför flyga dagarne, jagande nätterna!

[Det blir stadigt ljust på scenen; Affischören in med sånkhåfven och affischeringsgrejor.]

Officern

Der är affischörn, med sånkhåfven ... Har det fiskat bra?

Affischören

Jo, då! [illegible]
Sommaren var varm och lite lång ... håfven var nog så bra, men inte så som jag hade tänkt mig!

Officern [accentuerar]

Inte så som jag hade tänkt mig! --- Det är utmärkt sagdt! Ingenting är som jag hade tänkt mig! ... derför att tanken är mer än gerningen — högre än saken ... [Vandrar och slår med rosenqvasten i väggarne så att de sista bladen falla]

Affischören

Har hon inte kommit ner än?

Officern

Nej, inte än, men hon kommer snart! --- Vet affischörn hvad det är bakom den der dörrn?

Affischörn

Nej, jag har aldrig sett den dörrn öppen.

Officern

Jag skall telefonera efter en smed som kommer och öppnar den! [Går in till telefonen]

20.

Affischören [klistrar upp en Affisch och går ut till höger]

Dottern

Hvad var det för fel på håfven?

Affischören

Fel? Ja, det var inte egentligen något fel... men den var inte som jag hade tänkt mig den, och derför blef fröjden inte så stor...

Dottern

Hur hade Ni tänkt Er håfven?

Affischören

Hur? ... Det kan jag inte säga...

Dottern

Låt mig säga't! ... Ni hade tänkt Er den så som den inte var! Grön skulle den vara, men inte det gröna!

Affischören

Ni vet det, ni, fru! Ni vet allt – och derför kommer alla till Er med sina bekymmer! ... Om ni ville lyssna på mig, en gång också...

Dottern

Det vill jag gerna... Kom in hit och utgjut Ert hjerta... [Hon går in i sitt rum]

Affischören [står utanför fönstret och talar]

[Det blir kolmörkt igen; derpå ljusnar det; och nu grönskar linden igen och Stormhatten blommar, solen lyser på grönskan i gångens perspektiv]

Officeren [ut; nu är han gammal och hvithårig; trasig, med utnötta skor; han bär qvistarne af rosenbuketten. Vandrar af och an; [långsamt som en gubbe].

Han läser på affischen]



En Balettflicka [in från höger]

Officern

Har fröken Viktoria gått?

Balettflickan

Nej, det har hon inte!

Officern

Då väntar jag! – Hon kommer väl snart?

Ballettflickan [allvarligt]

Det gör hon säkert!

Officern

Gå inte nu, skall ni få se hvad som är bakom denna dörr, för jag har skickat efter smeden!

Ballettflickan

Det skall bli rigtigt intressangt att få se den dörrn öppnas. Den dörrn och det vexande slottet, känner ni det vexande slottet?

Officern

Om jag? – Jag har ju suttit fången der!

Ballettflickan

Nej, var det ni? Men hvarför ~~voro det~~ hade de så mycket hästar der?

Officern

Det var ett stallslott förstås ...

Ballettflickan [smärtsamt]

Så dum jag var! som inte kunde förstå det!

Korist [in från höger]

Officern

Har fröken Victoria gått?

Korist [allvarligt]

Nej, inte har hon gått! Hon går aldrig!

Officern

Det är derför att hon älskar mig! ...

22.

Koristen får inte gå ens förrän Smeden kommer, som skall öppna dörren här.

Koristen

Åh, skall dörrn öppnas! Nej, så roligt! --- Jag vill bara fråga portvakterskan något!

Sufflörn [in från höger]

Officern

Har fröken Victoria gått?

Sufflören

Nej, inte hvad jag vet!

Officern

Se der! Sa jag inte att hon väntar på mig! — Gå inte, för dörrn skall öppnas.

Sufflören

Hvilken dörr?

Officern

Fins det mer än en dörr?

Sufflören

Nu vet jag: den med väplingen! ... Då stannar jag bestämdt! - Skall bara språka lite med portvakterskan!

[Balettflickan, Koristen, Sufflören gruppera sig bredvid Affischörn utanför Portvakterskans fönster der de turvis tilltala Dottern]

Glasmästaren [in från grunden]

Officern

Är det Smeden?

Glasmästaren

Nej, Smeden hade visiter, och det går ju lika bra med Glasmästaren.

Officern

Ja, visserligen --- visserligen, men är diamanten med?

Glasmästaren

Naturligtvis! En glasmästare utan diamant, hvad är det för slag?

Officern

Det är ~~alldeles~~ intet! – Låtom oss alltså skrida till verket! [Slår i händerna] ...

Alla [samlas i krets omkring dörren]

Korister [klädda som Mästersångare och Figurantskor som Danserskor i Aïda stöta till från höger]

Officern

Smed – eller glasmästare – gör Er pligt!

Glasmästaren [fram, med diamanten]

Officern

Ett ögonblick som detta återkommer icke ofta i en menniskas lif, derför god' vänner, ber jag Er ... noga eftersinna ...

Polisen [fram]

I lagens namn förbjuder jag öppnandet af denna dörr!

Officern

Åh, Gud, hvilket bråk när man vill göra något nytt och stort! ... Men vi skola processa! ... Till advokaten, alltså! Så få vi se om lagarne ega bestånd! – Till advokaten!

24.

5.

till Advokatbyrå,

[Scenen förändras (för öppen ridå, sålunda: Grinden blir stående och fungerar som grind till Kontorsskranket som går rätt öfver scenen = Portvakterskans rum är qvar såsom Advokatens skrifbås men öppnadt framåt: Linden, aflöfvad är hatt och klädhängare; Affischtaflan är behängd med kungörelser och utslag i mål; dörren med fyrväpplingen hör nu till ett dokumentskåp:

Advokaten (i frack och hvit halsduk) sitter således till venster innanför grinden vid en pulpet fylld med papper. Hans utseende vittnar om oerhörda lidanden; det är kalkhvitt med fåror, och skuggorna äro lik-violetta; han är ful, och anigtet speglar alla slags brott och laster hvarmed hans yrke nödgat honom att taga befattning.

Af hans två skrifvare har den ena blott en arm, den andra är enögd.

Folket som samlades för att åse "dörrens öppnande" står qvar men nu liksom väntande företräde hos Advokaten, och tyckas alltid ha stått der.

Dottern (i schalen) och Officern i första planet.]

aflast

Advokaten [går fram emot Dottern]

Säg min syster, får jag denna schalen ... jag skall upphänga den härinne tills jag får eld i kakelugnen; då skall jag bränna den med alla dess sorger och elände ...

Dottern

Inte än, min broder, jag vill ha den rigtigt full först, och jag önskar framför allt få uppsamla dina smärtor, dina mottagna förtroenden om brott, laster, orätt fånget, baktal, smädelser ...

Advokaten

Lilla vän, då räckte icke din schal! Se på dessa väggar; är det icke som om alla synder solkat tapeterna; se på dessa papper der jag författar historier om orätt; se på *mig* ... Hit kommer aldrig en menniska som ler; bara onda blickar, visade tänder, knutna nöfvar ... Och alla spruta sin ondska, sin afund, sina misstankar öfver mig ... Se, mina händer äro svarta, och kunna aldrig tvättas, ser Du hur de äro spruckna och blöda ... jag kan aldrig ha kläder mer än några dagar, ty de stinka af andras brott ... Ibland låter jag röka med svafvel härinne men det hjelper icke; jag sofver härinvid, och drömmer endast om brott ... jag har ett mord för närvarande vid tinget ... det går väl an, men vet Du hvad som är värre än allt? ... Det är att skilja makar! – Då är det som om det skrek

ini jorden och uppe i himmelen ... skrek förräderi mot urkraften, det godas källa, mot kärleken ... Och, ser Du, när pappersris äro fyllda med deras ömsesidiga anklagelser, och slutligen en kärleksfull menniska tar ena maken mellan fyra ögon, nyper den i örat och leende frågar den enkla frågan: hvad har Ni egentligen emot Er man – eller hustru – så står han – eller hon – svarslös der, och vet icke orsaken! En gång – ja det rörde sig visst om en grönsallad, en annan gång om ett ord, mestadels om ingenting. Men qvalen, lidandet! Dem får jag uppbära! ... Se huru jag ser ut! Och tror Du att jag kunde vinna en qvinnas genkärlek med denna uppsyn af brottsling? Och tror Du att någon vill vara vän med mig som har alla stadens skulder, penningskulder, att indrifva? ... En jemmer är det att vara menniska!

Dottern

Det är synd om menniskorna!

Advokaten

Det är det! Och hvad menniskorna lefver på, är mig en gåta! De gifter sig med två tusen kronors inkomst, när de behöfver fyratusen ... de lånar förstås, alla lånar! Det går på hanka och skrufvar ändå fram till döden ... då har boet alltid skuld! Hvem som slutligen får betala't, ja säg det!

Dottern

Den som föder foglarne!

Advokaten



Ja! Men om den som föder foglarne ville stiga ner på sin jord och se till huru de stackars menniskobarnen har det, skulle han kanske fattas af medlidande ...

Dottern

Det är synd om menniskorna!

Advokaten

Ja det är sanningen det! – [Till Officern] Hvad önskar Ni?

Officern

Jag ville bara fråga om fröken Victoria har gått!

Advokaten

Nej, det har hon inte, Ni kan vara alldeles lugn. – – – Hvarför petar Ni på mitt skåp der?

Officern

Jag tyckte att dörrn var så lik ...

Advokaten

Åhnej, Åhnej! Åhnej!

[Man hör ringning i kyrkklockor]

Officern

Är det begrafning i stan?

Advokaten

Nej, det är promotion, ~~[illegible]~~ doktorspromotion. Och jag skall just opp och få juris doktorsgraden! Kanske Ni har lust att promoveras och få en ~~liten~~ lagerkrans?

Officern

Jaa, hvarför inte? Det är alltid en liten distraktion...

Advokaten

Kanske vi genast skola skrida till den högtidliga akten? – Gå och kläd om Dig bara!

28.

6.

[Officern ut; nu blir det mörkt på scenen, hvarunder följande förändring försiggår – Skranket förblir, nu tjenande som balustrad till koret i en kyrka; affischtaflan blir nummertafla för psalmerna; linden-klädhängaren blir kandelaber; advokatens pulpet blir Promotors kateder; dörren med fyrväpplingen leder nu till Sakristian. – – –

Koristerna ur Mästersångarne bli Härolder med Spiror och Figurantskorna bära lagerkransarna.

Öfriga af Folket stå som åskådare.

Fonden går upp och den nya fonden föreställer en enda stor orgel med klaviaturerna ~~nere~~ nertill och derofvanför Spegeln.

Musik höres! På sidorna, De Fyra Fakulteterna { Filosofi, Teologi, Medicin, Juridik }

Scenen står tom ett ögonblick.]

Härolderna [från höger]

Figurantskorna [efter med lagerkransar i händerna sträckta framför sig]

Tre Promovendi [en efter annan fram från venster, och bekransas af Figurantskorna hvarpå de gå ut till höger.]

Advokaten [fram för att bekransas.]

Figurantskorna [vända sig bort, vägrande att bekransa honom, och gå ut]

Advokaten [skakad, lutar sig mot en pelare]

[Alla draga sig ut. Advokaten ensam.]

Dottern [in, med en hvit slöja öfver hufvud och axlar]

Ser Du, nu har jag tvättat schalen ... En enda tår af medlidande var nog! ... Men, hvarför står Du här? Fick Du icke kransen?

Advokaten

Nej, jag var icke värdig.

Dottern

Hvarför? Derför att Du tagit de fattiges sak, lagt ett godt ord för den brottslige, lättat bördan för den skyldige, skaffat uppskof åt den dömde ... Ve menniskorna ... englar äro de icke; men det är synd om dem!

Advokaten

Säg icke ondt om menniskorna, jag skall ju föra deras talan ...

Dottern [lutad mot orgeln]

Hvarför slå de sina vänner i ansigtet?

Advokaten

De förstå icke bättre!

Dottern

Låtom oss upplysa dem! Vill Du? Tillsammans med mig!

Advokaten

De mottaga icke upplysningar! ... O, att vår klagan nådde himmelens gudar ...

Dottern

Den skall nå tronen! ... [~~Sätter~~ Ställer sig vid orgeln.]

Vet Du hvad jag ser i spegeln här? — — Verlden rättvänd! — — Ja, efter som den är afvig i sig sjelf! — —

Advokaten

Hur blef den afvig?

Dottern

När kopian togs…

Advokaten

Se nu sade Du det! Kopian… det var alltid min aning att det var en felaktig kopia… och när jag började minnas urbilderna, så blef jag missnöjd med allt… Det kallade menniskorna ofvernöjsamhet, och djefulens glasbitar i ögat och annat mer…

Dottern

Nog är det förrykt! Se på de här fyra fakulteterna! — — Den samhällsbevarande regeringen lönar dem alla fyra: Teologien, läran om Gud, som alltid angrips och förlöjligas af Filosofin, hvilken uppger sig vara Visheten sjelf! Och Medicin som alltid jäfvar filosofin och icke räknar teologien med bland vetenskaperna utan kallar den för vidskepelse… Och de sitter i samma konsistorium som skall lära ungdomen respekt — för Universitetet. Det är ju ett dårhus! Och ve den som först blir klok!

Advokaten

De som först få veta det är teologerna. Som förstudier få de filosofin, som lär dem att teologien är nonsens; sedan lära de i teologin att filosofin är nonsens! Dårar, hva?

Dottern 

Och så juridiken, allas tjenare, utom tjenarnes!

Advokaten

Rättvisan, som när den vill vara rättvis, blir sin mans bane! . . . Rätten, som så ofta gör orätt!!!

Dottern

Så Ni har ställt till för Er, menniskobarn! Barn! – Kom skall du få en krans af mig . . . en som klär Dig bättre!

[Lägger en törnekrona på hans hufvud.]

Nu skall jag spela för Dig!

[Hon sätter sig vid orgeln; och spelar ett "Kyrie"; men i stället för orgeltoner höras menskoröster]

Barnröster

Evige! Evige! [Sista ton uthålles.]

Qvinnoröster

Förbarma Dig! [Sista ton uthålles.]

Mansröster (: Tenorer)

Fräls oss, för din barmhertighets skull! [Sista ton uthålles]

Mansröster (Basar)

Förskona dina barn Herre, och var icke vredgad emot oss!

Alla

Förbarma Dig! Hör oss! Medlidande med de Dödlige! – Evige, hvi är Du fjerran? . . . Ur djupen ropa vi: Nåd, Evige! Gör icke bördan dina barn för tung! Hör oss! Hör oss!

32.

7. [Scenen blir mörk, Dottern reser sig, nalkas Advokaten. Orgeln ändras genom ändrad belysning till Fingals-grottan. Hafvet går i dyningar in under basaltpelarne, och frambringar en ljud-ensemble af våg och vind.]

Advokaten

Hvar äro vi, syster?

Dottern

Hvad hör du?

Advokaten

Jag hör hur droppar falla ...

Dottern

Det är tårar, när menskorna gråta ... Hvad hör du mer?

Advokaten

Det suckar ... det vinslar ... det jemrar ...

Dottern

Hit har de dödliges klagan nått ... längre icke. Men hvarför denna eviga klagan? Har lifvet intet att glädjas åt?

Advokaten

Jo, det ljufvaste som är det bittraste, kärleken! Maka och hem! det högsta och det lägsta!

Dottern

Må jag pröfva!

Advokaten

Med mig?

Dottern



Med Dig! Du känner klipporna, stötestenarne, må vi undvika dem!

Advokaten

Jag är fattig!

Dottern

Hvad gör så det, blott vi älska hvarann? Och litet skönhet kostar intet!

Advokaten

Jag har antipatier som kanske äro dina sympatier?

Dottern

Dem får man jemka!

Advokaten

Om vi ledsna?

Dottern

Så kommer barnet och skänker en förströelse som alltid är ny!

Advokaten

Du, du vill ha mig, fattig och ful, föraktad, utstött?

Dottern

Ja! Må vi förena våra öden!

Advokaten

Ske alltså!

Ridå.

34.

~~Akt II.~~

8.

[En mycket enkel kammare innanför advokatbyrån. Till höger en stor tvåmanssäng under omhängen; invid ett fönster. Till venster en plåtkamin med kokkärl. Kristin håller på att klistra innanfönstren. I fonden öppen dörr till byrån; derute synes fattigt folk som vänta på företräde.]

Kristin.

Jag klistrar, jag klistrar!

Dottern [blek och aftärd, sitter vid kaminen]

Du stänger ute luften! Jag qväfs!... 4)

4)

Kristin

Nu är det bara en liten springa qvar!

Dottern

Luft, luft, jag kan icke andas!

Kristin

Jag klistrar, jag klistrar!

Advokaten

Det är rätt Kristin; värmen är dyr!

Dottern

Åh, det är som om du ~~klistrade~~ limmade igen munnen på mig!

Advokaten [står i dörrn med ett papper i handen]

Sofver barnet?

Dottern

Ja slutligen!

Advokaten [mildt]

Detta skrik skrämmer bort mina klienter!

Dottern [vänligt]

Hvad kan man göra åt det?

Advokaten

Ingenting!

Dottern

Vi få ta en större våning!

Advokaten

Vi ha inga pengar!

Dottern

Får jag öppna fönstret; denna dåliga luft qväfver mig?

Advokaten

Då går värmen ut, och så får vi frysa!

Dottern

Det är rysligt! ... Får vi skura derute då?

Advokaten

Du orkar icke skura, jag icke heller, och Kristin skall klistra; hon skall klistra hela huset, hvarenda springa, i tak, i golf, i väggar!

Dottern

Fattigdom var jag beredd på, icke smuts!

Advokaten

Fattigdomen är alltid relativt smutsig!

Dottern

Detta är värre än jag drömt!

Advokaten

Vi ha det icke värst! Än fins det mat i grytan!

Dottern

Men hvilken mat? ...

Advokaten

Kål är billig, närande och god.

Dottern

För den som tycker om kål! Mig är den motbjudande!

Advokaten

Hvarför sade Du icke det?

Dottern

Derför att jag höll af Dig! ville jag offra min smak!

Advokaten

Då måste jag offra Dig min smak för kål! Offren måste vara ömsesidiga.

Dottern

Hvad skola vi då äta? Fisk? Men Du hatar fisk.

Advokaten

Och den är dyr!

Dottern

Detta är svårare än jag trodde!

Advokaten [vänligt]

Ser Du så svårt det är! ... Och barnet, som skulle bli föreningsbandet och välsignelsen! ...

blir vår undergång!

Dottern

Älskade! Jag dör i denna luft, i detta rum, med utsigt åt bakgården, med dessa barnskrik i ändlösa timmar utan sömn, med dessa menniskor derute, och deras jemmer, kif och beskyllningar...

~~[illegible]~~

Jag måste dö härinne!

Advokaten

Stackars lilla blomma, utan ljus, utan luft...

Dottern

Och du säger att det fins de som ha det svårare!

Advokaten

Jag är en bland de afundade i qvarteret.

~~[illegible]~~

~~[illegible]~~

~~[illegible]~~

~~[illegible]~~

~~[illegible]~~

Dottern

Allt ginge an, om jag endast kunde få någon skönhet in i hemmet!

Advokaten

Jag vet du menar en blomma, en heliotrop särskildt, men den kostar en krona och femtio öre, det är sex liter mjölk eller fyra kappar potatis.

Dottern

Jag skall gerna vara utan mat bara jag får min blomma.

Advokaten

Det fins ett slags skönhet som icke kostar något, och hvars frånvaro i hemmet är den största plåga för en man med skönhetssinne!

Dottern

Hvad är det?

Advokaten

Om jag säger det, blir Du ond!

Dottern

Vi ha kommit öfverens icke bli onda!

Advokaten

Vi ha kommit öfverens ... Allt går an, Agnes, blott icke de korta, hårda tonfallen ... Känner Du dem? – Ännu icke!

Dottern

Vi skola aldrig höra dem!

Advokaten

Aldrig för så vidt på mig beror!

Dottern

Säg nu!

Advokaten

Jo; när jag kommer in i ett hem, ser jag först hur gardinen sitter nere vid hållaren ... [Går fram till fönstergardinen och rättar den] Sitter den som ett rep eller en trasa ... då går jag snart! ... Derpå kastar jag en blick på stolarne ... stå de rätt, så stannar jag! ... [Rättar en stol mot väggen]. Sen ser jag på ljusen i stakarne ... Luta de, då är huset på sned! [Rättar ett ljus på byrån] ... Det är denna skönhet, ser Du min lilla vän, som icke kostar något!

Dottern [böjer hufvet mot bröstet]

Icke de korta tonfallen, Axel!

Advokaten

De voro icke korta!

Dottern

Jo, de voro!

Advokaten

Se så, för tusan! ...

38

~~Advokaten~~

Dottern

Hvad är det för spräla?

Advokaten

Förlåt, Agnes! Men jag har lidit af din oordentlighet lika mycket som Du lider af min! Och jag har icke vågat sjelf lägga hand vid städningen, ty då blir Du ond såsom om jag förebrådde Dig... uff! ska vi sluta nu?

Dottern

Det är ryslig svårt att vara gift ... det är svårare än allt! Man måste vara en engel, tror jag!

Advokaten

Ja, det tror jag!

Dottern

Jag tror jag börjar hata Dig efter detta!

Advokaten

Ve oss, då! ... Men låtom oss förekomma hatet! Jag lofvar jag aldrig skall göra någon anmärkning mer på städningen ... fastän det är tortyr för mig!

Dottern

Och jag skall äta kål fastän det är qval för mig!

Advokaten

Alltså ett samlif i qval! Den ens njutning, den andras plåga!

Dottern

Det är synd om menniskorna!

Advokaten

Du inser det?

Dottern

Ja! Men låt oss i Guds namn undvika klipporna, nu då vi känna dem så väl!

Advokaten

Låt oss göra det! Vi äro ju humana och

upplysta menniskor; vi kunna ju förlåta och öfverse!

Dottern

Vi kunna ju le åt småsakerna!

Advokaten

Vi, endast vi kunna det! ... Vet du, jag läste i dag i Morgonens! ... à propos – hvar är tidningen?

Dottern [förlägen]

Hvilken tidning?

Advokaten [hårdt]

Håller jag mer än en tidning?

Dottern

Le nu, och tala inte hårdt ... Din tidning har jag gjort eld med ...

Advokaten [häftigt]

Le så för tusan!

Dottern

Le nu! ... Jag brände den derför att han hånade hvad som är mig heligt ...

Advokaten

Hvilket är mig oheligt! Tjå! ... [Slår i händerna, utom sig] Jag ska le, jag ska le så att oxeltänderna synas ... jag ska vara human, och sticka under stoln med mina meningar, och säga ja till allting, och smita och hyckla! Jaså du har bränt upp min tidning! jaså! [Lägger om gardinen på sängstolpen] Seså! nu går jag och städar igen så att du blir ond! ... Agnes, detta är helt enkelt omöjligt!

Dottern

Visst är det!

40.

Advokaten

Och likafullt måste vi hålla ut, icke för löftenas skull, men för barnets!

Dottern

Det är sant! för barnets! Åh! Åh! ...

vi måste hålla ut!

Advokaten

Och nu får jag gå ut till mina klienter! Hör, de sorla af otålighet att få rifva hvarandra, bringa hvarann till böter och fängelse... osaliga andar...

Dottern

Arma, arma menniskor! Och detta klistrande! ⁄/ [Hon böjer hufvudet mot bröstet i stum förtviflan]

Kristin ⁄/ Jag klistrar, jag klistrar!

Advokaten [står vid dörren och handterar, nervöst, dörrlåset]

Dottern

O, hvad låset skriker; det är som om Du kramade mitt hjertas ressorter...

Advokaten

Jag kramar, jag kramar...

Dottern

Gör 'et inte!

Advokaten

Jag kramar...

Dottern

Nej!

Advokaten

Jag...

Officern [inifrån byrån, tar i låset]

Tillåt mig!

Advokaten [släpper låset]

Var så god! Efter som Ni är promoverad!

Officern

Nu är hela lifvet mitt! Alla banor stå mig öppna, parnassen är beträdd, lagern är vunnen, odödligheten, äran, allt är mitt!

Advokaten

Hvad skall Ni lefva på?

Officern

Lefva på?

Advokaten

Ni skall väl ha bostad, kläder, mat?

~~[illegible]~~

~~[illegible]~~

~~[illegible]~~

Officern

Det finnes sig alltid, bara man har någon som håller af sig!

Advokaten

Kan tänka det! ___ Kantänka! ... Klistra. Klistra! Klistra! tills de inte kan andas! [Går ut baklänges nickande]

Klistra Jag klistrar, jag klistrar! tills de inte kan andas!

Officern

Kommer du med nu?

Dottern

Genast! Men hvart?

Officern

Till Fagervik ~~Fagerstad eller Skamsund~~! Der är sommar, der skiner solen, der finns ungdom, barn och blommor; sång och dans, fest och jubel!

Dottern

Då vill jag dit!

42.

Officern.

Kom!

Advokaten [in igen]

Nu - återvänder jag till mitt första helvete ... det här var det andra ... och största! Det ljufvaste är det största helvetet ... Se så, nu har hon lagt hårnålar på golfvet igen! ... [Plockar på golfvet]

Officern

Tänk, han har upptäckt hårnålarne också!

Advokaten

Också? ... Se på den här! Det är två skalmar, men en nål! Det är två, men det är en! Rätar jag ut den, så är det ett enda stycke! Böjer jag det, är det två, utan att upphöra vara ett! Det betyder: de tu äro ett! Men bryter jag af - här! Då äro de tu tu!

[Bryter hårnålen och kastar bitarne]

Officern

Allt detta har han sett! ... Men innan man kan bryta, måste skalmarne divergera! Konvergera de, så håller det!

Advokaten

Och äro de parallela - så råkas de aldrig - det hvarken bär eller brister.

Officern

Hårnålen är det fullkomligaste af alla skapade ting! En rät linie som är lika med två parallela!

Advokaten

Ett lås som stänger när det är öppet!

Officern

Stänger öppen en hårfläta som förblir öppen

när den stängs ... 43.

Advokaten

Likusom denna dörr: när jag stänger den, öppnar jag, vägen ut, för Dig, Agnes!

[Drar sig ut och stänger dörren]

Dottern

Alltså?

[Scenförändring: Sängen med omhängena förvandlas till ett tält; plåtkaminen står qvar; fonden går upp; man ser till höger i förgrunden brända berg med röd ljung och svarta-hvita stubbar efter skogseld; röda svinstior och uthus. Der nedanför: en öppen mekaniskt sjukgymnastik der menniskor gymnasticeras på maskiner liknande tortyrinstrumenter. 9.
Till venster i förgrunden en del af Karantänbyggnadens öppna skjul med eldstäder; pannmurar och rörledningar.
Mellangrunden är ett sund. Fonden i bakgrunden en vacker löfstrand med bryggor, prydda med flaggor, der hvita båtar äro förtöjda, dels med segel hissade, dels utan. Små Italienska villor, paviljonger, kiosker, marmorstatyer synas i stranden mellan löfverket.]

44. Karantänmästaren [klädd som morian går på stranden]

Officern [fram och skakar hand]

Nej, si Ordström! Har Du kommit här?

Karantänmästaren

Ja, här är jag!

Officern

Är det Fagervik det här?

Karantänmästaren

Nej, det ligger midt öfver; här är Skamsund!

Officern

Då har vi kommit gali!

Karantänmästaren

Vi? – Vill du inte föreställa mig?

Officern

Nej, det passar inte! [halfhögt] Det är ju Indras egen dotter!

Karantänmästaren

Indras? Jag trodde det var Waruna sjelf! ... Nå är Du inte förvånad att jag är svart i ansigtet!

Officern

Min son, jag har fyllt femtio år, och då förvånas man icke mer! – Jag antog strax Du skulle på maskerad i eftermiddag!

Karantänmästaren

Alldeles rigtigt! Och jag hoppas ni följer med?

Officern

Säkerligen; ty här ... här ser icke lockande ut! ... Hvad är det för folk som bor här?

Karantänmästaren

Här bor de sjuka, deröfver bo de friska!

Officern

Här är väl bara fattiga då?

Karantänmästaren

Nej, mitt barn, här äro de rika! Se på den der på sträckbänken: Han har ätit för mycket gåslefver med tryffel och druckit så mycket Bourgogne att fötterna gått i masur!

Officern

Masur?

Karantänmästaren

Han har fått masurfötter! ... Och den der som ligger på guillotin; han har druckit Hennessy så att ryggraden måste manglas ut!

Officern

Aldrig är det bra heller!

Karantänmästaren

För öfrigt bo här på sidan alla som ha något elände att dölja: Se på den som kommer, till exempel!

[En äldre sprätt rullas in i en rullstol, beledsagad af en 60-års mager ful kokett, klädd efter sista modet och som uppvaktas af "Vännen" på fyrtio år.]

Officern

Det är majoren! Vår skolkamrat?

Karantänmästaren

Don Juan! Ser du, han är ännu förälskad i spöket vid sidan. Han ser icke att hon åldrats, att hon är ful, trolös, grym!

Officern

Det är ju kärleken det! Och aldrig hade jag trott den flyktige i stånd att älska så djupt och allvarligt!

Karantänmästaren

En vacker synpunkt, du har!

Officern

Jag har sjelf älskat Viktoria ... ja jag går ännu i korridoren och väntar på henne ...

Karantänmästaren

Är det du som går i korridoren?

Officern

det är jag!

Karantänmästaren

Nå, har ni fått opp dörren ännu?

Officern

Nej, vi processar fortfarande ... Affischörn är ute med sänkhåfven förstås, så att vittnesmålen fördröjas ... under tiden har glasmästarn sått i rutorna i slottet som vuxit en half våning ... det har varit ett ovanligt godt år i år ... varmt och fuktigt!

Karantänmästaren

Men så varmt som inne hos mig har ni ändå inte haft!

Officern

Hur varmt har du i ugnarne då?

Karantänmästaren

När vi desinficierar kolera-suspekta, ha vi sextio grader.

Officern

Är koleran i gång nu igen då?

Karantänmästaren

Vet du inte det? ...

Officern

Jo visst vet jag, men jag glömmer så ofta det jag vet!

Karantänmästaren

Jag önskar ofta jag kunde glömma, mest mig sjelf; derför söker jag maskerader, utklädslar, och sällskapsspektakel.

Officern

Hvad har Du haft för dig, du?

Karantänmästaren

Talar jag om'et, så säges det att jag skryter, tiger jag, kallas jag hycklare!

Officern

Det är derför Du svärtat dig i ansigtet?

Karantänmästaren

Ja! Lite svartare än jag är!

Officern

Hvem är det som kommer?

Karantänmästaren

Åh, det är en diktare! som skall ha sitt gyttjebad! 41)

41) [Diktaren in med blickarne mot skyn och en ämbar gyttja i handen]

Officern

Kors, han skulle väl ha ljusbad och luftbad!

Karantänmästaren

Nej, han håller sig alltid i de högsta rymderna så att han får en hemlängtan efter gyttjan... det gör huden hård som på svinen, ~~[illegible]~~ att vältra sig i dyn. Sedan känner han icke bromsarnes styng!

Officern

Denna underliga verld af motsägelser!

Diktaren [extatiskt]

Af lera skapade guden Ptah menniskan [skeptiskt] på en ~~[illegible]~~ krukmakarskifva, en svarf, eller hvad fan som helst annat! – – [extatiskt] Af lera skapar bildhuggaren sitt mer eller mindre odödliga mästerverk [skeptiskt] som oftast är bara skräp! – [Extatiskt] Af lera tillverkas dessa för skafferiet så nödvändiga kärl, hvilka med ett gemensamt namn kallas krukor, tallrikar, [skeptiskt] det rör mig så lite förresten hvad de kallas! – [Extatiskt] Detta är leran! När leran är tunnflytande

48. Kallas den gyttja – C'est mon affaire! –

[ropar] Lina!

Stina [in med ett ämbar.]

Diktaren

Lina visa Dig för fröken Agnes! – Hon kände Dig för tio år sedan då Du var en ung, glad, och låtom oss säga vacker flicka ... Se nu hur hon ser ut! Fem barn, släp, skrik, svält, stryk! Se hur det sköna förgått, hur glädjen försvunnit, under utöfvandet af pligterna; hvilka skulle ha skänkt den inre tillfredsställelse som ger sig uttryck i anletets harmoniska linier och ögats stilla glöd...

Karantänmästaren [håller handen för hans mun.]

Håll mun, håll mun!

Diktaren

Så säger de alla! Och tiger man, så säger de: tala! De oregerliga menniskorna!

Dottern [fram till Stina]

Säg dina klagomål!

Lina

Nej, det törs jag inte, för då får jag det värre!

Dottern

Hvem är så grym?

Lina

Jag törs inte tala om, för då får jag stryk!

Diktaren

Så kan det vara! Men jag skall tala om't,

öfven om Morianen vill slå tänderna ner
mun på mig! ... Jag skall tala om, att
det är orättvist ibland. --- Agnes, Guds-
dotter! Hör Du musik och dans deruppe
i backen? - Väl! --- Det är Linas syster
som kommit hem från staden der hon gick
vilse, Du förstår. ... Nu slagtas den gödda kalfven, men
Lina, som blef hemma får gå med äm-
baret och mata svinen! ---

Dottern

Det blir glädje i hemmet, derför att den vilsegångne
öfvergifvit den dåliga vägen, och icke derför bara
att hon kommit hem! Märk det!

Diktaren

Men ställ di till bal med soupé hvarje afton
för denna oförvitliga arbeterska som aldrig
gått på villovägen, gör det! ... Det gör
de inte, utan när Lina är ledig, får hon gå
i bönhuset och mottaga förebråelser för att
hon icke är fullkomlig! Är detta rättvisa?

Dottern

Era frågor äro så svåra att besvara, derför
att ... det fins så många oförutsedda fall ...

Diktaren

Det insåg Kalifen Harun den Rättrådige
också! - Han satt stilla på sin tron och såg aldrig
deruppe hur de hade't dernere! Slutligen nådde
klagomålen hans höga öra. Då steg han
ner en vacker dag, klädde ut sig, och gick
obemärkt in i folkhoparne för att se
hurdant det kunde vara med rättvisan.

Dottern

Ni tror väl inte att jag är Harun den Rätt-
rådige?

50.

Officern

Låt oss tala om något annat! ... Här kommer fremmande!

[En hvit båt i drakform med ett ljusblått siden segel på guldrå och gyllene mast med rosenröd vimpel glider fram i sundet från venster. Vid ~~[illegible]~~ rodret sitta med armarne om hvarandras lif Han och Hon.]

Officern

Se der, den fullkomliga lyckan, Sällheten utan gränser, den unga kärlekens jubel!

[Det ljusnar på scenen]

Han [reser sig i båten och sjunger (med tenor)]

Hell Dig, fagra vik,
Der min ungdom såg sina vårar,
Der jag drömde mina första rosendrömmar,
~~[illegible]~~
Här har du mig åter,
Ej ensam som då!
Lundar och vikar,
Himmel och haf,
Helsen henne:
Min kärlek, min brud!
Min sol, mitt lif!

[Flaggorna på Fagerviks bryggor helsa, hvita näsdukar vifta från villor och stränder och ett ackord af harpor och violiner klingar öfver sundet]

Diktaren
~~Officern~~

Se hvad det lyser af dem! Hör hvad det klingar öfver vattnet! – Eros!

[illegible] 51.

[illegible]

Officern

Det är Viktoria!

Karantänmästaren

—

Nå än sen?.

Officern

Det är hans Viktoria, jag har min för mig! Och min, den får ingen se: --- Hissa Karantänflaggan nu, skall jag hala in nätet!

Karantänmästaren [viftar med en gul flagga]

Officern [drar i en lina så att båten vänder in mot Skamsund]

Hållan der!

Han och Hon } blir nu varse det rysliga landskapet och yttra sin fasa.

Karantänmästaren

Jojo! Det kostar på: Men hit måste alla, alla som komma från smittade orter:

Diktaren

Tänk, att kunna tala på det sättet, att kunna göra sådant, då man ser två menniskor som mötas i kärlek! Rör dem icke! Rör icke vid kärleken; det är högmålsbrott! --- Ve oss! Allt skönt skall ner, ner i gyttjan!

Han
och
Hon } stiga i land, sorgsna och skamsna

Han

Ve oss! Hvad ha vi gjort?

Karantänmästaren

Inte behöfver man ha gjort något för att råkas af lifvets små obehag!

Hon

Så kort är glädjen och lyckan!

Han

Hur länge måste vi dröja här?

Karantänmästaren

Fyrtio dagar och nätter!

Hon

Då gå vi hellre i sjön!

Han

Lefva här, bland brända berg och svinstior?

Diktaren

Kärleken besegrar allt, till och med svafvelrök och karbol!

Karantänmästaren [tänder i kaminen; blåa svafvellågor slå upp]

Nu tänder jag svaflet! Var så god och stig in!

Hon

O! min blåa klädning skall mista färgen!

Karantänmästaren

Och bli hvit! Dina röda rosor skola också bli hvita!

Och dina kinder ~~skall~~ Han öfven: på fyrtio dagar!

Hon [till Officern]

Det skall glädja Dig!

Officern

Nej, det skall icke!... Din lycka blef nis-
serligen källan till mina qval, men...
det gör ingenting - jag är nu promoverad
och har kondition der midt öfver...
hähä jaja! och i höst får jag plats i en skola...
att läsa med pojkar, samma lexor som jag
sjelf läst hela min barndom, hela min ungdom,
och nu skall läsa, samma lexor, hela min
mannaålder och slutligen ~~..~~ hela min ålderdom,
samma lexor: hur mycket är två gånger
två? hur många gånger går två jemt upp
i fyra?... tills jag får pension, får gå sysslolös
och vänta på måltiderna och tidningarne -
tills jag omsider föres ut till krematoriet
och brännes upp... Har Ni ingen pensions-
inrättning härute? Det är visst det värsta näst
två gånger två är fyra; börja skolan igen,
när man väl är promoverad; fråga samma
frågor tills man dör...

[En äldre herre, går förbi med händerna
på ryggen]

Se der går en pensionerad och väntar
lifvet ur sig; det är visst en Kapten som
inte gick åt majorsidan, eller en hofrätts-
notarie som inte blef assessor - många
kallas, men få utkoras... Han går och väntar
på frukosten...

Pensionären

Nej på tidningen! Morgontidningen!

54.

Officern

Och han är bara fyrtiofyra år; han kan gå tjugofem år till och vänta på måltiderna och tidningen ... Är det inte rysligt?

Pensionären

Hvad är det som inte är rysligt? Säg, säg, säg?

Officern

Ja, säg den som kan! – Nu ska jag läsa med pojkar, två gånger två är fyra! Hur många gånger går två jemnt opp i fyra?

[Han tar sig i hufvet förtviflad]

Och Viktoria, som jag älskade och derför önskade den största lycka här på jorden ... Nu har hon lyckan, den största hon vet, och då lider jag ... lider, lider!

∞

~~[illegible]~~

Hon

Tror du jag kan vara lycklig, när jag ser dig lida? Hur kan du tro det? Kanske det lindrar din smärta att jag skall sitta här fången i fyrtio dagar och nätter? Säg, om det lindrar din smärta?

Officern

Ja, och nej! Icke kan jag njuta när du lider! ~~[illegible]~~ Åh! 4/)

4/

Han

Och tror du min lycka kan byggas på dina qval?

~~[illegible]~~

Officern

Det är synd om oss – alla! Åh!

[sträcka händerna mot himlen

Alla och upphäfva ett smärtans skrik liknande ett dissonerande ackord]

Åh!

Dottern 

Evige, hör dem! Lifvet är ondt! Det är synd om menniskorna!

alla [som förut]

Åh!

[Det blir kolmörkt på Scenen ett ögonblick hvarunder alla innevarande aflägsna sig eller byta plats. När det blir ljust igen, synes Skamsunds Strand i fonden men i skugga. Sundet ligger i mellanplanet, och Fagervik i förgrunden, båda i full belysning. 10.

Till höger ett hörn af Societetshuset med fönster öppna; inne ses dansande par. På en tomlår utanför stå tre jungfrur, hållande hvarann om lifvet och titta på dansen. –

På husets trappa står en bänk der "fula Edith" sitter, barhufvad, sorgsen, med stort rufsigt hår. Framför henne står ett piano uppslaget.

Till venster ett gult trähus . .

Två sommarklädda barn kasta boll utanför.

I förgrundens fond en brygga med hvita båtar, flaggstänger med flaggor.

Ute i sundet ligger en hvit örlogsman, briggtacklad med kanongluggar.

Men hela landskapet är i vinterdrägt med snö på aflöfvade träd och på marken,

57.

Dottern
och
Officern } in.

Dottern

Här är frid och lycka i ~~[illegible]~~ ferie-tid! Arbetet har upphört; fest hvarje dag; helgdagsklädda gå menniskorna; musik och dans redan på förmiddagen. [Till Jungfrurna] Hvarför går ni inte in och dansar barn?

Jungfrun

Vi?

Officern

Det är ju tjenare!

Dottern

Det är sant! ... Men hvarför sitter Edith der i stället för att dansa?

Edith [gömmer ansigtet i händerna]

Officern

Fråga henne icke! Hon har sutit der i tre timmar utan att bli uppbjuden ...

[Går in i gula huset till venster]

Dottern

Hvilket grymt nöje!

Modren [ut; (barhalsad) fram till Edith]

Hvarför går du inte in som jag sagt dig?

Edith 

Derför ... att jag icke kan bjuda ut mig. Att jag är ful, det vet jag, och derför vill ingen dansa med mig, men jag kunde slippa erinras om det! [Börjar spela på pianot: Sebastian Bachs: Toccata con Fuga N:o 10, men endast Adagio't:

Valsen innifrån salen höres först svagt, men stiger liksom kämpade den emot Bachs Toccata. Edith spelar dock ner den och bringar den till tystnad. Balgäster synas i dörren och lyssna till hennes spel; alla på scenen stå andäktiga och höra på.]

En Sjöofficer [fattar Alice en af balgästerna om lifvet och för henne ner till bryggan]

Kom, fort!

Edith [afbryter spelet, reser sig och ser på dem förtviflad. Blir stående som förstenad.]

59. [Nu (bort) lyfter väggen till gula huset. Man ser tre skolbänkar med gossar på; bland dem sitter Officern och ser orolig och bekymrad ut. Magistern med glasögon, krita och rotting, står framför dem]

Magistern [till Officern]

Nå, min gosse, kan du säga mig nu hur mycket är två gånger två?

Officern [blir sittande; letar med smärta i sitt minne utan att finna svaret]

Magistern

Du skall stiga opp när du blir frågad.

Officern [plågad, reser sig]

Två... gånger två... Låt mig se!... Det är två två!

Magistern

Jaså du! Du har inte läst öfver din lexa!

Officern [skamsen]

Jo det har jag, men ... jag vet hur det är, men jag kan inte säga't...

Magistern

Du ämnar svänga dig! Du vet det, men _kan_ inte säga't. Kanske jag ska hjelpa dig! [Han luggar Officern]

Officern

Ack, det är rysligt, det är rysligt!

Magistern

Ja det är rysligt att en så stor gosse inte har ambition ...

Officern [för sig]

En stor gosse, ja, jag är ju stor, mycket större än de här; jag är fullvuxen, jag har slutat skolan ... [liksom vaknande] jag är ju promoverad ... hvarför sitter jag då här? Är jag inte promoverad?

Magistern

Jo visst, men Du ska sitta och mogna ser Du. Du ska mogna ... Är det inte rätt kanske?

Officern [tar sig för pannan]

Jo, det är rätt, man skall mogna ... Två gånger två ... är två, och det skall jag bevisa med ett ~~[illegible]~~ (analogibevis), det högsta af alla bevis! Hör på nu! ... Ett gånger ett är ett, alltså är två gånger två två! Ty det som gäller om det ena gäller om det andra!

Magistern

Beviset är alldeles enligt logikens lagar men svaret är orätt!

Officern

Det som är efter logikens lagar kan icke vara orätt! Låtom oss pröfva! Ett uti ett går en gång, alltså går två uti två två gånger!

Magistern

Alldeles rätt enligt analogibeviset. Men hur mycket är då en gånger tre?

Officern

Det är tre!

Magistern

Följaktligen är två gånger tre också tre!

61.

Officern [eftertänksamt]

Nej, det kan inte vara rätt ... det kan inte... eller också [sätter sig förtviflad] ... nej jag är inte mogen än!

Magistern

Nej, du är inte mogen så långt när ...

Officern

Men hur länge skall jag sitta här, då?

Magistern

Hur länge (här?) Tror du att tid och rum existerar? ... Antag att tid existerar, då skall du kunna säga hvad tid är! Hvad är tid?

Officern

Tid? ... [Tänker]. Jag kan inte säga't, men jag vet hvad det är: Ergo kan jag veta hur mycket två gånger två är utan att jag kan säga det! – Kan Magistern säga hvad tid är?

Magistern

Visst kan jag det!

Alla Gossarne

Säg det då!

Magistern

Tid? ... Ge mig si! [Blir stående orörlig med fingret på näsan] Medan vi tala flyr tiden, alltså är tid något som flyr medan jag talar!

En Gosse [reser sig]

Nu talar Magistern, och medan Magistern talar, så flyr jag; ~~alltså~~ alltså är jag tiden! [Flyr]

Magistern

Det är alldeles rätt enligt logikens lagar!

Officern

Men då är logikens lagar galna, för Nils som flydde kan icke vara tiden!

Magistern

Det är alltså alldeles rätt enligt logikens lagar, fastän det är galet.

Officern

Då är logiken galen!

Magistern

Det ser verkligen så ut! Men är logiken galen, då är hela verlden galen ... och då skall sjelfva fan sitta här och lära Er galenskaper! – Är det någon som bjuder på en sup, så ska vi gå och bada!

Officern

Detta är en posterius prius eller bakvända verlden, ty man brukar bada först och ta badsupen sedan! Gamla stofil!

Magistern

Doktorn ska inte vara högmodig!

Officern

Officern om jag får be! Jag är officer, och jag begriper inte hvarför jag sitter här och tar ovett bland skolpojkar ...

Magistern [lyfter fingret]

Vi skulle mogna!

Karantänmästaren [in]

Karantänen börjar!

Officern

Se der är Du! Kan Du tänka att han der låter mig sitta på skolbänken fastän jag är

63. promoverad!

Karantänmästaren

Nå men hvarför går du inte din väg?

Officern

Säg det! – Gå? Det är inte så godt det!

Magistern

Nej, jag tänker det! – Försök!

Officern [till Karantänmästaren]

Rädda mig! Rädda mig från hans ögon!

Karantänmästaren

Kom bara! ... Kom och hjelp oss dansa ... vi måste dansa innan pesten bryter ut! Vi måste!

Officern

Skall briggen gå då?

Karantänmästaren

Först skall briggen gå! ... Det blir ett gråtande förstås!

Officern

Alltid gråt: när han kommer, och när han går! – Låt oss gå!

[De gå ut; Magistern fortsätter tyst ~~[illegible]~~ sin lektion.] ~~[illegible]~~]

[Jungfrurna som stått vid Danshalens fönster draga sig ledsna nedåt bryggan; Edith som stått förstenad vid pianot drar sig efter.]

Dottern [till Officern]

Fins då ingen lycklig menniska i detta paradis?

Officern

Jo, der är två nygifta! Hör på dem!

De nygifta in.

Mannen [till Hustrun]

Min sällhet är så utan gräns att jag önskade dö...

Hustrun

Hvarför dö?

Mannen

Emedan midt i lyckan växer ett frö till olyckan; den äter sig sjelf som eldslågan – den kan icke brinna evigt utan måste slockna; denna förkänsla af slutet förintar sällheten midt på högdpunkten.

Hustrun

Låt oss dö tillsammans, just nu!

Mannen

Dö? Javäl! Ty jag fruktar lyckan! den bedrägliga!

[De gå mot sjön]

Dottern [till Officern]

Lifvet är ondt! Det är synd om menniskorna!

Officern

Se på den här som kommer du! Det är den mest afundade af dödliga ~~[illegible]~~ i denna orten!

~~[illegible]~~

Den Blinde [ledes in.]

Han eger dessa hundra Italienska villor, han eger alla dessa fjärdar, vikar, stränder, skogar, med fiskarne i vattnet, foglarne i luften och villebrådet i skogen. Dessa tusen menniskor äro hans hyresgäster och solen går upp öfver hans haf och ner öfver

hans händer ...

Dottern

Nåväl, klagar han också?

Officern

Ja, och med skäl, ty han kan icke se!

Karantänmästaren

Han är blind! ...

Dottern

Den mest ofundade af alla!

Officern

Nu skall han se briggen gå, der hans son är med!

Den Blinde

Jag ser icke, men jag hör! Jag hör huru ankarklon rifver i bottenleran som när man drar en metkrok ur ~~en fisk~~ en fisk och hjertat följer med upp genom halsen! ... Min son, mitt enda barn skall resa i främmande land på det vida hafvet; jag kan endast följa honom med mina tankar ... nu hör jag kättingen gnissla ... och - det är något som fladdrar och snärtar som tvättkläder på torksträck ... våta näsdukar kanske ... och jag hör hur det hulkar och snyftar som när menskor gråta ... om det är småvågornas skvalp mot nöten eller om det är flickorna i stranden ... de öfvergifna ... de tröstlösa ... Jag frågade en gång ett barn hvarför hafvet var salt och barnet som hade en far på långresa svarade genast: hafvet är salt derför att sjömännen gråter så

mycket. – Hvarför gråter sjömännen så mycket då? – Jo, svarte han, derför att de jemt ska resa bort, ~~~~ --- Och derför torkar de alltid sina näsdukar uppe i masterna! --- Hvarför gråter menniskan när hon är ledsen, frågade jag vidare?, – Jo, sade han, derför att ögonglasen skola tvättas ibland för att man skall se klarare! ---

[Briggen har gått till segel och glider bort; flickorna å stranden vifta med näsdukar och torka ömsom tårarne. Nu hissas på signalstället ~~~~ från förmasten ~~~~ signalen "ja", en röd kula på hvit botten! Alice viftar jublande till svar.]

Dottern [till officern]

Hvad betyder den flaggan?

Officern

Den betyder "ja". Det är löjtnantens "jaord" i rödt, som det röda hjertbladet, ~~~~ ritadt på himlens blåa duk!

Dottern

Hur ser "Nej" ut då?

Officern

Det är blått som det skämda blodet i de blå ådrorna ... men se hvad Alice jublar?

Dottern

Och hvad Edith gråter! ---

Den Blinde

Råkas och skiljas! – Skiljas och råkas! – Det är lifvet! – Jag råkade hans mor! Och så gick hon! – Sonen hade jag qvar; nu gick han!

Dottern

Han kommer väl igen! ---

67.

Den Blinde

Hvem är som talar till mig? Jag har hört den rösten förr, i mina drömmar, i min ungdom när sommarlofvet började, i min ung-giftastid, när mitt barn föddes; hvarje gång lifvet log, hörde jag den rösten, som en sunnan-susning, som ett harp-ackord uppifrån, såsom jag föreställer mig englahelsningen julnatten . . .

Advokaten [in, går fram till Den Blinde och hviskar]

Den Blinde

Jaså!

Advokaten

Jo, så är det! [Fram till Dottern] ... Nu har Du sett det mesta, men Du har icke pröfvat det värsta.

Dottern

Hvad kan det vara!

Advokaten

Gentagelsen! --- Omtagningar! ---
Gå tillbaks! Få baklexa! ... Kom!

Dottern

Hvart?

Advokaten

Till Dina pligter!

Dottern

Hvad är det?

Advokaten

Det är allt hvad Du fasar för! allt hvad Du icke vill, och måste! Det är att afstå, försaka, umbära, gå ifrån . . . allt oangenämt, vidrigt, plågsamt . . .

Dottern

Fins det icke angenäma pligter?

Advokaten

De bli angenäma när de äro uppfyllda...

Dottern

När de icke finnas mera... Pligt är således allt oangenämt! Hvad är då det angenäma? 4/)

~~[illegible]~~

4/) Advokaten

Det angenäma, är synd.

Dottern

Synd?

Advokaten

Som skall straffas, ja! Har jag haft en angenäm dag och afton, så har jag helvetesqval och ondt samvete dagen efter.

Dottern

Så sällsamt!

Advokaten

Jo, jag vaknar på morgonen med hufvudvärk; och så börjar gentagelsen den perversa gentagelsen dock. Så att allt som i går afton var vackert, angenämt, qvickt, i dag på morgonen i minnet framställer sig som fult, 44

44) vidrigt, dumt. Nöjet liksom ruttnar, och glädjen faller sönder. Det menskorna kalla framgång blir alltid anledningen till nästa motgång. De framgångar jag haft i mitt lif blefvo min undergång. Menskorna hafva nemligen en instinktiv fasa för andras välgång; de tycker att det är orättvist af ödet, att gynna en, och derför söka de återställa jemvigten genom att rulla stenar på vägen. Att ha talang är lifsfarligt, ty man kan lätt råka svälta ihjäl! — Emellertid, återvänd till dina pligter, eller stämmer jag dig, och vi gå igenom alla tre instanserna, en, två, tre!

Dottern

Återvända? Till plåtkaminen med kålgrytan, barnblöjorna...

Advokaten

Ja ha! Vi ha stortvätt i dag, vi ska

69.

nämligen tvätta alla näsdukarne...

Dottern

Åh, skall jag tra ~~[illegible]~~ om'et igen?

Advokaten

Hela lifvet är bara omtagningar... Se på magistern derinne... Han promoverades igår, fick lagerkrans och kanonskott, besteg parnassen och omfamnades af monarken... och i dag börjar han om skolan igen, frågar hur mycket är två gånger två, och dermed håller han på tills han dör... Emellertid, kom tillbaka, till ditt hem!

Dottern

Då dör jag hellre!

Advokaten

Dö? Det får man inte! Först är det vanhederligt, till den grad att ~~[illegible]~~ ens lik blir skymfadt, och sedan... blir man osalig! ... det är dödsynd!

Dottern

Det är inte lätt att vara menniska!

Alla

Bra!

Dottern

Jag återvänder icke till förnedringen och smutsen med Er!... Jag vill ~~[illegible]~~ dit upp hvarifrån jag kommit, men... först skall dörren öppnas att jag får veta hemligheten... Jag vill att dörren öppnas!

Advokaten

Då måste Du återvända på dina spår, gå samma väg tillbaka, och ut-

~~Inledning~~

~~ur~~

~~Det vexande Slottet.~~

[En Strand vid ~~[illegible]~~ Medelhafvet. Till venster i förgrunden synes en hvit mur öfver hvilken fruktbärande orangeträd sticka upp. I fonden villor och Casino med terrass. Till höger ett stort upplag af stenkol med ~~[illegible]~~ två skottkärrar. I fonden till höger en flik af det blåa hafvet]

Två Kolbärare nakna till midjan, svarta i ansigtet, om händerna och de nakna delarne af kroppen sitta förtviflade på hvar sin skottkärra.

Dottern
och
Advokaten } i fonden.

Dottern

Detta är paradiset!

1e Kolbäraren

Detta är helvetet!

2e Kolbäraren

Förtiåtta grader i skuggan!

6.) ~~[illegible]~~

1a Koll.

Ska vi gå i sjön?

2a Koll.

Då kommer polisen! Får inte bada här!

1a Koll.

Kan man inte få ta en frukt från trädet?

2a Koll.

Nej, då kommer polisen.

1a Koll.

Men jag kan inte arbeta i denna hetta; jag går ifrån alltsammans.

2a Koll.

Då kommer polisen och tar Dig! ... [Paus] Och för öfrigt blir Du utan mat ...

1a Koll.

Utan mat? ... Vi som arbeta mest, få äta minst; och de rika som inte göra någonting de ha mest! ... Skulle man inte – utan att gå sanningen för nära – kunna påstå att det är orätt-vist? – Hvad säger Gudarnes Dotter der?

Dottern

Jag är svarslös! ... Men säg, hvad har Du gjort efter Du är så svart och din lott så hård?

1a Koll.

Hvad vi ha gjort? Vi ha blifvit födda af fattiga och temligen dåliga föräldrar ... Kanske straffade

ett par gånger!

Dottern

Straffade?

1ª Rolle.

Ja; de ostraffade sitta deroppe i Casino och spisa åtta rätter med vin.

Dottern till Advokaten

Kan det vara sant?

Advokaten

I stort sedt, ja! ---

Dottern

Du menar att ~~alla~~ hvarje menniska någon gång gjort sig förtjent af fängelse?

Advokaten

Ja!

Dottern

Äfven Du?

Advokaten

Ja!

Dottern

Är det sant att de arma icke få bada i ~~h~~ hafvet här?

Advokaten

~~Det~~ Ja; icke ens med ~~kl~~ kläderna på! Endast de som ämna dränka sig, slippa betala. Men de lära få stryk oppe i poliskammarn!

Dottern

Kan de inte gå utanför byn och bada, ut på landet?

Advokaten

Det fins inget land, allt är inhägnadt!

Dottern

Ut i det fria, menar jag!

d.)

Advokaten

Det finns inget fritt, allt är upptaget!

Dottern

Själfva hafvet, det stora vida ...

Advokaten

Allt! Du får inte gå med en båt på hafvet och lägga i land utan att det skrifs opp och tas betaldt. Det är vackert!

Dottern

Detta är icke paradiset!

Advokaten

Nej, det lofvar jag!

Dottern

Hvarför gör menniskorna ingenting för att förbättra sin ställning ...

Advokaten

Jo visst gör de, men alla förbättrare sluta i fängelse eller på dårhus ...

Dottern

Hvem sätter dem i fängelse?

Advokaten

Alla rätt-tänkande, alla hederliga ...

Dottern

Hvem sätter dem på dårhus?

Advokaten

Deras egen förtviflan att se det hopplösa i sträfvandet!

Dottern

Har ingen kommit på den tanken att det af hemliga grunder skall vara som det är?

Advokaten

Jo, de som ha det bra, tänka alltid så!

Sida 70 e)

Dottern

Att det är bra som det är?...

---

1:a Kolbärarn

Och likväl äro vi samhällets fundamenter; om vi inte får något kol buret, så slocknar spisen i köket, ~~[illegible]~~ chemineen ~~[illegible]~~ i våningen, maskinen i fabriken; då slocknar ljuset på gatan, i butiken, i hemmet: mörker och köld faller öfver Er ... och derför svettas vi som i helvetet för att bära det svarta kolet... hvad ger I oss igen?

Advokaten (till Dottern)

Hjelp dem! ... (Paus) Att det inte kan bli alldeles lika för alla, det förstår jag, men att det kan få vara så olika?,?

---

Herrn och Frun } gå öfver scenen.

Frun

Kommer Du, och spelar ett parti?

Herrn

Nej, jag måste gå lite för att kunna äta middag!

---

1:a Kolbärarn

För att kunna äta middag..

2:a Kolbärarn

För att kunna...?

f.)

Barnen [in], skrika af fasa när ~~de~~ de få se de Svarta Arbetarne]

x

1e Kolarbetarn

De skrika, när de få se oss! De skrika...

2e Kolarbetarn

Tyffan! ... Vi få väl dra fram schavotterna snart och operera den här ruttna kroppen...

1e Kolarbetarn

Tyffan! säger jag med! Tvi!

6

Advokaten [till Dottern]

Nog är det galet! Menskorna äro inte så däliga... ~~[illegible]~~ utan...

Dottern

utan...?

Advokaten

~~[illegible]~~ utan Administrationen...

Dottern [döljer ansigtet och går]

Detta är icke paradiset!

Kolarbetarne

Nej, det är helvetet, är det!

stå alla processens vedervärdigheter, omtagningar, omskrifningar, uppspelningar ... 70.

Dottern

Så må det ske, men jag går först ut i ensamheten och ödemarken att återfinna mig! Vi ses igen! [Till Diktaren] Följ mig!

[~~Det mörknar. Scenen förändras till Fingals grottan.~~]

~~[illegible]~~

~~Dottern [ensam]~~]

11.

~~[illegible] Sång~~

Jemmer-rop [från jorden i fjerran]

O, ve! O ve! — O, ve!

Dottern

Hvad var det?

Advokaten

Det är de usla på Skamsund!

Dottern

Hvarför ~~[illegible]~~ klaga de mer än eljes, i dag?

Advokaten

Derför att solen skiner här, derför att det är ~~[illegible] Sång~~ musik här, dans här, ungdom här! Då känna de sina lidanden så mycket djupare.

Dottern

Vi måste befria dem!

Advokaten

Försök! Det kom en gång en befriare, men han blef hängd på kors!

Dottern

Af hvem?

Advokaten

Af alla rätt-tänkande!

Dottern

Hvilka äro de?

Advokaten

Känner du icke alla de rätt-tänkande? Då skall du få känna dem!

Dottern

Var det de som vägrade dig promotion?

Advokaten

Ja!

Dottern

Då känner jag dem! ~~Farväl! Till återseende!~~

Ridå

41

71.

# ~~Akt III.~~

[Fingalsgrottan. Långa gröna böljor slå sakta in i grottan; [I förgrunden vaggar en rödmålad ljudboj på vågen, dock utan att bojen ljuder förrän på angifvet ställe.]

Vindarnes musik.

Vågornas musik.

Dottern och Diktaren

Diktaren

Hvart har Du fört mig?

Dottern

Långt från menskobarnens sorl och jemmer, vid verldshafvets yttersta, till denna grotta som vi kalla med namnet Indras Öra, emedan himladrotten här, säges, lyssna till de dödliges klagomål!

Diktaren

Huru? Här?

Dottern

Ser Du ej huru denna grottan är byggd som en snäcka? Jo, du ser det! Vet Du

72.

ej att ditt öra är byggdt som en snäcka?
Du vet, men har ej tänkt på det i [Hon tar upp en snäcka från stranden] Har du ej som barn hållit en snäcka för örat och hört... hört ditt hjertblod susa, dina/tankars surl i hjer-nan, bristningen af tusen små utnötta trådar i din kropps väfnader... Detta hör du i den lilla/snäckan, föreställ dig då hvad som skall höras i denna stora! ---

Diktaren [lyss]

Jag hör intet, annat än vindens sus...

Dottern

Så blir jag dess tolk! Hör! Vind-arnes klagan!

[Reciterar vid svag musik]

Födda under himmelens skyar
Jagades vi af Indras ljungeldar
ner på den stoftiga jorden...
Åkrarnes strö solkade våra fötter,
Landsvägarnes damm,
Städernas rökar,
Onda andedrägter,
Matos och vinångor -
måtte vi fördraga...
Ut på vida hafvet sträckte vi,
Att lufta våra lungor
Skaka våra vingar,
och tvätta våra fötter!
Indra, Himmelens Herre,
Hör oss!
Hör när vi suckar:
Jorden är icke ren!

73.

Lifvet är icke godt!
Menskorna icke onda,
Icke goda heller!
De lefva som de kunna,
En dag om sender!
Stoftets söner i stoft vandra,
~~Bas~~ Af stoftet födda
Till stoft varda de!
Fötter att trampa fingo de,
Vingar icke!
Dammiga blifva de,
Är skulden deras
Eller din?

Diktaren

Så hörde jag en gång ...

Dottern

Tyst! ~~Dagarne~~ Vindarne sjunga än!

[Reciterar vid svag musik]

Vindarne, vi luftens barn,
Föra menskornas klagan!
Hörde Du oss,
I skorstenspipan om höstqväll
I kakelugnsluckorna,
I fönsterspringan,
Då regnet gret ute på takplåtarne
Eller i vinterqväll
~~Uti~~ I snöig furuskog
På ~~iskalla~~ blåsiga hafvet

Hörde du jemmer och qvidan
I ~~[illegible]~~ segel och tåg...
Det är vi, vind-arne,
Luftens barn,
Som ur menniskobröst
~~Det är sagor och sagor~~
Dem, ~~[illegible]~~ vi gått igenom,
Lärt oss dessa ~~[illegible]~~ qvalens toner...
I sjukrum, på slagfält,
I barnkamrar mest
Der nyfödda qvida,
Klaga, skrika,
Af smärtan att vara till.

Det är vi, vi, vind-arne
Som hvina och vinsla
Ve! ve! ve!

Diktaren

Mig synes att jag förr ...

Dottern

Tyst! Vågorna sjunga!

[Reciteras vid svag musik]

Det är vi, vi vågorna —
Som vagga vind-arne
Till hvila!
Gröna vaggor, vi vågor,
Våta äro vi, och salta;
Likna eldens lågor;
Våta lågor äro vi

75.

Släckande, brännande
Tvättande, badande,
Alstrande, aflande,
Vi, vi, vågorna,
Som vagga vindarne
Till hvila!

Dottern

Falska vågor och trolösa; allt hvad på jorden icke brännes, det dränkes – i vågorna – Se här [visar på en skräphög] ~~[illegible]~~

Se här hvad hafvet röfvat och krossat ... ~~[illegible]~~ Galionsbildernas återstå endast af de sjunkna skeppen ... och namnen: Rättvisan, Vänskapen, Gyllne Freden, Hoppet – det är allt som återstår af Hoppet! ... det bedrägliga Hoppet! ... Råstänger, årtullar, öskar! Och se: lifbojen ... han räddade sig sjelf, men lät den nödställde förgås!

Diktaren [letar i skräphögen]

Skeppet Rättvisans namnbräda är här? Det var samma ett som lemnade Fagervik med den Blindes son! Alltså sjunkit! Och der ombord var Alice's fästman, Ediths hopplösa kärlek!

Dottern

Den Blinde? Fagervik? Det måtte jag ha drömt! Och Alice fästman, fula Edith, Skamsund och Karantänen, Svafvel och Karbol,

promotionen i kyrkan, advokatkontoret, korridoren och Viktoria, det växande slottet och officern... 
det har jag drömt...

Diktaren

Det har jag diktat en gång!

Dottern

Då vet Du hvad dikt är...

Diktaren

Då vet jag hvad dröm är... ———

~~Dottern~~

Hvad är dikt?

Dottern

Ej verklighet men mer än verklighet...
ej dröm men vakna drömmar...

Diktaren

Och menskobarnen tro att vi diktare blott leka...
~~[illegible]~~ hitta på och finna upp!

Dottern

Väl är det, min vän, ty eljes skulle verlden ligga ~~[illegible]~~ öde af brist på uppmuntran. Alla skulle ligga på rygg och titta åt himlen; ingen skulle ta i tu med plog och spade, hyfvel eller hacka.

Diktaren

Detta talar du, Indras Dotter, du som till hälften hör hemma deroppa...

Dottern

Du har rätt att förebrå mig; jag har gått för länge härnere och badat gyttjebad som Du... Mina tankar ~~[illegible]~~ kunna icke flyga mer; lera på vingarne... jord på fötterna... och jag sjelf... [lyfter armarne] jag sjunker, sjunker... Hjelp mig fader, himmelens ~~[illegible]~~ Gud!

77.

[Tystnad] Jag hör ej mer hans svar! ~~[illegible]~~ Ethern bär icke fram ljudet från hans läppar till mitt örats snäcka ... silfvertråden har brustit ... Ve, jag är jordbunden!

Diktaren

Ämnar du stiga ... snart?

Dottern

Så fort jag bränt stoftet ... ty oceanens vatten kan icke rena mig! Hvi spörjer du så?

Diktaren

Derför att ... jag har en bön ... en böneskrift ...

Dottern

Hvad för en böneskrift ...

Diktaren

En mensklighetens böneskrift till verldens herskare, ~~[illegible]~~ uppsatt af en drömmare!

Dottern

~~[illegible]~~ ...
Att framlemnas af ...

Diktaren

Af ~~[illegible]~~ Indras Dotter ...

Dottern

Kan du säga din dikt?

Diktaren

Jag kan!

Dottern

Säg den då!

Diktaren

Bättre du!

Dottern

Hvar läser jag den?

Diktaren

I mina tankar! eller här! [lemnar en pappersrulle]

Dottern [mottager papperet, men läser utantill]

Väl, så skall jag säga den!

Dottern

"Hvarför föds du med smärta,
Hvarför plågar du din moder,
Menskobarn, när du skall skänka
Henne moderfröjden,
Fröjden öfver alla fröjder?
Hvarför vaknar du till lifvet,
Hvarför helsar du på ljuset,
Med ett skrik af ondska och af smärta?
Hvarför ler du ej mot lifvet,
Menskobarn, då lifvets gåfva
Skall ju vara glädjen själf?
Hvarför födas vi likt djuren,
Vi af gudastam och menskoätt?
Anden kräfde dock en annan klädnad
än den här af blod och smuts!
Skall Guds afbild ömsa tänder..."
--- Tyst! Förmätne... verket klandre icke mästarn!
Lifvets gåta löste ingen än! ---
"Och så börjar vandringsloppet
Öfver törne, tistel, stenar;
Går det någon gång på banad väg?

79.

Kallas genast den förbjuden;
Plockar du en blomma, bums!
Får du veta att den ägs af en annan;
~~Så~~ Stänges vägen af en åker
och du måste fram din färd,
~~Klifver du i åkern trampas~~
~~andras~~ egodel
Trampar du i andras gröda; 4)
Så går färden till din död
Som tyvärr blir andras bröd!"

4) Andra trampas sen i din,
För att göra skillnan mindre!
Hvarje glädje som du njuter
Bringar alla andra sorg,
Men din sorg gör ingen glädje
Derför är det sorg på sorg! –

Är det så du ämnar ~~vallfärda~~ nalkas
Stoftets son, den Allerhögste..?

Diktaren

Hur skall Stoftets son väl finna
Ord nog ljusa, rena, lätta,
att från jorden kunna stiga...
Gudabarn, ~~kan~~ vill du vår klagan
Sätta öfver i det språk
~~[illegible]~~
De Odödlige bäst fatta?

Dottern

Jag vill!

Diktaren [antyder bojen]

~~[illegible]~~ Hvad är det som flyter der? En boj?

Dottern

Ja! ~~[illegible]~~

Diktaren

Den liknar en lunga med ett strupehufvud.

Dottern

Det är hafvets väktare. När faran är å färde sjunger den.

Diktaren sjöärne

Mig synes hafvet stiger och börjar gå …

Dottern

Olikt är det icke!

Diktaren

Ve! hvad ser jag? Ett skepp … utanför refvet?

Dottern

Hvilket skepp kan det vara?

Diktaren

Jag tror, det är Spökskeppet.

Dottern

Hvad är det?

Diktaren

Flygande Holländaren.

Dottern

Den? Hvarför straffas han så hårdt, och hvarför tar han ej i land?

Diktaren

Derför att han hade sju otrogna hustrur!

Dottern

Skall han straffas för det?

Diktaren

Ja! Alla rätt-tänkande dömde honom …

Dottern

Underliga verld! … Hur kan han befrias från bannet då?

Diktaren

~~[illegible]~~!
Befrias? Man aktar sig väl att befria …

Dottern

Hvarför?

Diktaren

Derför, att … Nej, det är icke Holländarn!

Det är ett vanligt skepp som är i nöd! --- Hvarför skriker icke bojen nu? --- Se hafvet stiger, sjön går hög; snart äro vi stängda i grottan! --- Nu ringer det i Skeppsklockan! - Snart får vi en galionsbild till ... Skrik boj, gör din pligt väktare ... [Bojen sjunger ett fyrstämmigt Qvint-Sext-Ackord liknande mistlurar] --- Besättningen vinkar åt oss ... Men vi sjelfva förgås!

Dottern

Vill du icke befrielsen?

Diktaren

Jo visst, visst vill jag, men inte nu ... och inte i vatten!

Besättningen [sjunger fyrstämmigt]

Krist Kyrie!

Diktaren

Nu ropa de; och hafvet ropar! Men ingen hör!

Besättningen [som förut]

Krist Kyrie!

Dottern

Hvem kommer derute?

Diktaren

Gångande på Vattnet? Det är bara en som går på vattnet - Petrus, hälleberget är det inte, ty han sjönk som en sten ...

~~[illegible]~~

~~[illegible]~~

[Ett hvitt skepp synes utpå hafvet.] 

Besättningen

Krist Kyrie!

Dottern

Är detta Han?

Diktaren

Det är Han, den korsfäste ...

Dottern

Hvarför – säg mig, hvarför blef han korsfäst?

Diktaren

Derför att han ville befria ...

Dottern

Hvilka – jag har glömt det! – hvilka korsfäste honom?

Diktaren

Alla rätt-tänkande!

Dottern

Hvilken underlig verld!

Diktaren

Hafvet stiger! Mörkret öfverfaller oss ... Stormen ökas ...

Besättningen [ger ett anskri]

Diktaren

Besättningen skriker af fasa, när de få se sin räddare, ~~[illegible]~~ ... Och nu ... de springa öfver bord, af fruktan för frälsaren ...

Besättningen [ger ett nytt anskri]

Diktaren

Nu skriker de för att de skola dö! Skriker när de födas och skriker när de dö!

[De stigande vågorna hota att dränka dem i grottan]

Dottern

Om jag vore viss på att det är ett skepp...

Diktaren

I sanning... jag tror icke det är ett skepp... det är ett tvåvåningshus med träd utanför... och... telefontorn... ett torn som räcker upp i skyarne... Det är det moderna Babels torn som sänder trådar ditupp — för att meddela de öfre...

Dottern

Barn, menskotanken behöfver ingen metalltråd för att flytta sig; — den frommes bön tränger genom verldarne... Det är bestämdt intet Babelstorn, ty vill du storma himlen, så bestorma den, med dina böner!

Diktaren

Nej, det är intet hus — intet telefontorn — ser du det?

Dottern

Hvad ser du?

Diktaren

Jag ser en hed i snö, en exercished — (vinter)Solen skiner bakom en kyrka på kullen och tornet kastar sin långa skugga på snön — nu kommer en trupp soldater marscherande på heden; de marschera på tornet, uppför spiran; nu är de på korset, men jag förnimmer det som om den förste hvilken trampar på tuppen måste dö... nu nalkas de... korpraln som går i

spetsen ... haha! det kommer ett moln farande öfver heden, förbi solen förstås ... nu är det borta alltihop ... molnets vatten släckte solens eld! – Solens ljus skapte tornets mörkerbild, men molnets mörkerbild qväfde tornets mörkerbild. ...

[Under det ofvanstående talats har scenen förändrats till Teaterkorridoren ~~från 1a Tablån: akt I~~]

12.

Dottern [till Portvakterskan]

Har Lord-Kanslern anländt ännu?

Portvakterskan

nej!

Dottern

Dekanerna då?

Portvakterskan

nej!

Dottern

Kalla dem då, genast, ty dörrn skall öppnas...

Portvakterskan

Är det så angeläget?

Dottern

Ja, det är! Ty det finns en misstanke om att verldsgåtans lösning skall ligga förvarad derinne! ... Kalla Lord-Kanslern och de fyra fakulteternas dekaner, alltså!

Portvakterskan [hvisslar i en pipa]

Dottern

Och glöm inte Glasmästarn med diamanten, för eljes blir det intet af!

85.

Teaterfolket [in från venster som ~~i 2: Tablån af 1:a Akten~~] i början af Spelet,

Officern [in från fonden i redingot och cylinder med en rosenbukett i handen, strålande glad]

Victoria!

Portvakterskan

Fröken kommer strax!

Officern

Det är bra! Kaleschen väntar, bordet är dukadt, Champagnen ligger på is .. Får jag omfamna Er, Fru. [Omfamnar Portvakterskan] Victoria!

En Qvinnoröst ofvanifrån [sjunger]

Jag är här!

Officern [börjar vandra]

Väl! Jag väntar!

Diktaren

Mig tyckes att jag upplefvat detta förr ...

Dottern

Mig äfven!

Diktaren

Kanske jag drömt det?

Dottern

Eller diktat det, kanske?

Diktaren

Eller diktat det!

Dottern

Då vet du hvad dikt är!

Diktaren

Då vet jag hvad dröm är!

Dottern

Mig tyckes att vi stått någon annanstans och sagt detta ord förr!

Diktaren

Då kan du snart räkna ut hvad verklighet är!

Dottern

Eller dröm!

Diktaren

Eller dikt!

---

Lordkanslern

Dekanus för { Teologiska, ~~Juridisk~~ Filosofiska, Medicinska, Juridiska } Fakulteterna

Lordkanslern

Det är frågan om dörrn förstås! — Hvad ~~tror~~ menar Dekanus i Teologiska fakulteten?

Dekanus för Teol. F.

Jag menar icke, utan jag tror ... Credo...

~~Filos~~ Dekanus för Fil. F.

Jag anser ...

Dekanus för Medic. F.

Jag vet ...

Dekanus för Jurid. F.

Jag betviflar, tills jag fått bevis och vittnen!

Lord. Kanslern

Nu ska de gräla igen: ... Hvad tror du först Teologen?

Teol.

Jag tror att denna dörr icke får öppnas emedan den döljer farliga sanningar ...

Filos.

Sanningen är aldrig farlig!

Medic.

Hvad är Sanning?

Jurid.

Det som kan bevisas med två vittnen!

Teol.

Med två falska vittnen kan allting bevisas – för en lagvrängare!

Filos.

Sanning är vishet, och visheten, vetandet är filosofien sjelf... Filosofien är vetenskapernas vetenskap, vetandets vetande, och alla andra vetenskaper äro filosofiens tjenare!

Medic.

Den enda vetenskapen är naturvetenskapen, Filosofien är ingen vetenskap! Det är bara tomma spekulationer!

Teol.

Bravo!

Filos. [till Teol.]

Du säger Bravo! hvad är du för slag? Du är allt vetandes antipode, du är motsatsen mot vetenskap, du är okunnigheten och mörkret...

Medic.

Bravo!

Teol. [till Medic.]

Du säger Bravo, du som inte ser längre än näsan räcker i förstoringsglaset, du som bara tror på dina bedrägliga sinnen, på ditt öga till exempel, som kan vara långsynt, kortsynt, blindt, skumögdt, vindögdt, enögdt, färgblindt, rödblindt, grönblindt...

Medic.

Dumbom!

Teol.

Åsna!

[De brasa ihop]

Lord-Kanslern

Stilla! Inte skall den ena korpen hacka öga ur den andra!

Filos.

Om jag skulle välja emellan de der två, Teologin och Medicin, så valde jag — ingen!

Jurid.

Och skulle jag sitta domare öfver Er andra tre, så fällde jag — Er alla! ... Ni kan ju inte bli ense i någon enda punkt, och har aldrig kunnat det! — Till saken, åter!

89. Hvilka äro Lord-Kanslerns åsigter om denna dörr och dess öppnande?

Lord-Kanslern

Åsigter? Jag har inga åsigter! Jag är bara tillsatt af regeringen att se efter det vi inte bryter formler och lagar af hvarandra i konsistorium... medan vi uppfostrar ungdomen!
Åsigter? Nej jag aktar mig, jag, för åsigter. Jag hade en gång några stycken, men de blef genast vederlagda; åsigter bli genast vederlagda – af motståndaren förstås! ---
Kanske vi nu få öppna dörrn, äfven med risk att den döljer farliga sanningar?

Jurid.

Hvad är sanning? Hvar är sanningen?

Teol

Jag är sanningen och lifvet...

Filos.

Jag är vetandets vetande...

Medic.

Jag är det exakta vetandet...

Jurid.

Jag betviflar!

[De brasa ihop.]

Dottern.

Ungdomens lärare, blygs!

Jurid.

Lord-Kansler, Regeringens ombud, Lärarekårens hufvud, beifra denna qvinnas förseelse! Hon har bedt Er blygas, det är skymf,

och hon har kallat Er i försmädlig, ironisk bemärkelse Ungdomens lärare, och det är smädligt tal! 

Dottern

Arma ungdom!

Jurid.

Hon beklagar ungdomen, det är att anklaga oss! Lord-Kansler, beifra förseelsen!

Dottern

Ja, jag anklagar Er, Er i gemen, att så tvifvel och tvedrägt i de ungas sinnen;

Jurid.

Hör, hon väcker sjelf tvifvel om vår auktoritet hos de unga, och så anklagar hon oss att väcka tvifvel! Är det icke en brottslig handling, frågar jag alla Rätt-tänkande?

Alla Rätt-tänkande

Jo, det är brottsligt!

Jurid

Alla Rätt-tänkande menniskor ha dömt dig! - Gå i frid med din vinning! Eljes...

Dottern

Min vinning? - Eljes? Eljes hvad?

Jurid

Eljes blir Du stenad!

Diktaren

Eller korsfäst!

Dottern

Jag går! Följ mig, och Du skall få veta gåtan!

Diktaren

Hvilken gåta?

91.

Dottern

Hvad menade han med "min vinning?" --

Diktaren

Troligen ingenting! Det är sådant vi kallar prat! Han pratade!

Dottern

Men han kränkte mig djupast med det!

Diktaren

Derför sa' han väl det också! ... Sådana äro menniskorna!

Alla Rätt-tänkande.

Hurrah! Dörrn är öppnad!

Lord-Kanslern:

Hvad doldes bakom dörren?

Glasmästaren

Jag kan inte se någonting!

Lord. Kanslern

Han kan inte se någonting, nej det tror jag det! ... Dekanerna! Hvad doldes bakom dörren?

Teol.

Intet! Det är verldsgåtans lösning! ... Af intet skapade Gud i begynnelsen himmel och jord.

Filos

Af intet ~~blifer~~ blir intet!

Medic

Bosch! Det är intet!

Jurid,

Jag betviflar! ... Och här föreligger ett bedrägeri

Jag vädjar till alla rätt-tänkande!

92.

Dottern [till Diktaren]

Hvilka äro de rätt-tänkande?

Diktaren

Ja, säg det, den som kan! [Alla rätt-tänkande är ofta bara en person.] I dag är det jag och de mina, i morgon är det Du och de dina! – Det utnämns man till, eller rättare det utnämner man sig till!

Alla Rätt-tänkande

Man har bedragit oss!

Lord-Kanslern

Hvem har bedragit Er?

Alla Rätt-tänkande.

Dottern!

Lord-Kanslern

Vill Dottern vara god säga oss hvad hon menat med denna dörröppning?

Dottern

Nej, go vänner! Om jag sade't, skullen I icke tro't!

Medic.

Der är ju intet!

Dottern

Du sade't! – Men du förstod det inte!

Medic.

Det är Bosch hvad hon säger!

Alla

Bosch!

Dottern [till Diktaren]

Det är synd om dem!

93.

Diktaren

Menar Du allvar?

Dottern

Alltid allvar!

Diktaren

Finner Du synd om de rätt-tänkande också?

Dottern

Kanske mest om dem!

Diktaren

Om de fyra fakulteterna också?

Dottern

Äfven, och icke minst! Fyra hufven, fyra sinnen, på en kropp! Hvem har skapat det monstret?

Alla

Hon svarar icke!

Lord-Kanslern

Slå henne då!

Dottern

Jag har svarat!

Lord-Kanslern ~~Alla~~

Hör hon svarar!

Alla

Slå henne! Hon svarar!

Dottern

Antingen hon svarar, eller icke svarar: slå henne! ... Kom, Siare, skall jag – långt härifrån! – säga Dig gåtan – men ute i ödemarken der ingen hör oss, ~~[illegible]~~ ingen ser oss! Ty ...

Advokaten [fram; tar Dottern i armen]

Har Du glömt Dina pligter?

Dottern

Åh Gud, nej! Men jag har högre pligter!

Advokaten

Och ditt barn?

Dottern

Mitt barn! Hvad mer?

Advokaten

Ditt barn ropar efter Dig!

Dottern

Mitt barn! Ve, jag är jordbunden! ... Och denna plåga i mitt bröst, denna ångest ... hvad är det?

Advokaten

Vet Du icke?

Dottern

Nej!

Advokaten

Det är Samvetsqvalen!

Dottern

Är det Samvetsqvalen?

Advokaten

Ja! Och de infinna sig efter hvarje försummad pligt, efter hvarje nöje, äfven det oskyldigaste, om det nu fins oskyldiga nöjen, hvilket är tvifvelaktigt; och efter hvarje lidande man tillfogat sin nästa!

Dottern

Och det gifs ingen bot?

Advokaten

Jo, men bara en! Det är att genast uppfylla pligten ...

Dottern

Du ser ut som en demon när Du nämner ordet pligt! – Men när man som jag har två pligter

att fylla?

Advokaten

Så fyller man först den ena, sen den andra!

Dottern

Den högsta först ... derför, se efter mitt barn, Du, så skall jag fylla min pligt ...

Advokaten

Ditt barn lider af saknaden ... kan Du veta att en menniska lider för Dig?

Dottern

Nu fick jag ofrid i min själ ... den gick i tu och det sliter åt två håll!

Advokaten

Det är lifvets små disharmonier, ser Du!

Dottern

Åh, hvad det sliter!

Diktaren

Anade Du hvad jag spridt sorg och förödelse genom uppfyllandet af min kallelse, ~~[illegible]~~ märk kallelse, som är den högsta pligten, skulle Du icke vilja ta mig i handen!

Dottern

Hur så?

Diktaren

Jag hade en far som byggt sitt hopp på mig såsom ende sonen, hvilken skulle fortsätta hans affär ... Jag rymde från handelsinstitutet ... Min far grämde ihjäl sig. Min mor ville ha mig till religiös ... Jag kunde icke bli religiös ... hon förskjöt mig ... Jag hade en vän, som understödt mig i nödens hårda tider ... Vännen uppträdde som tyrann mot dem jag talade för och sjöng för. Jag måste stöta

mer min vän och välgörare för att rädda min själ! Sen dess har jag ingen ro mer; menniskorna skalla mig ärelös, afskum, och det hjelper icke att mitt samvete säger: Du har gjort rätt, ty nästa stund säger ~~samvetet~~ samvetet: Du har gjort orätt! Sådant är lifvet!

Dottern

Följ mig ut i ödemarken!

Advokaten

Ditt barn!

Dottern [antyder alla närvarande]

Här äro mina barn! En och en äro de snälla, men bara de råka ihop så kifvas de och bli till demoner! ... Farväl!

13.

[Utanför Slottet; Samma dekoration som 1a; Tablån i Ia akten. ~~[illegible]~~ Men marken nedanför Slotts-grunden är nu täckt med blommor (Blå Stormhatt, Aconitum). På Slottets tak längst uppe på lanterninen synes en Chrysanthemum-knopp färdig att slå ut. Slottsfönstren äro illuminerade med ~~[illegible]~~ stearinljus. ~~[illegible]~~

Dottern
och
Diktaren

~

Dottern

Stunden är icke aflägsen då jag med eldens hjelp skall stiga till ethern igen ... Det är detta ni kallar att dö och som I nalkens med fruktan.

Diktaren

Fruktan för det okända!

Dottern

Som I kännen!

Diktaren

Hvem känner det?

Dottern

Alla! Hvarför tron I icke Era ~~[illegible]~~ profeter?

Diktaren

Profeter ha alltid varit misstrodda; hur kommer det sig? – Och "Om Gud har talat, hvarför tro då icke menniskorna?" Hans öfvertygande magt borde vara oemotståndlig!

Dottern

Har Du alltid tviflat?

Diktaren

Nej! Jag har haft vissheten många gånger; men efter en tid gick den sin väg! som en dröm när man vaknar!

Dottern

Det är icke lätt att vara menniska!

Diktaren

Du inser och erkänner det? ..

Dottern

98.

Ja!

Diktaren

Hör Du! Var det icke Indra som en gång sände sin son hit ner för att höra menskligheten's klagomål?

Dottern

Jo, det var: Hur blef han mottagen?

Diktaren

Hur fyllde han sin mission? för att svara med en fråga.

Dottern

För att svara med en annan... Blef icke menniskans ställning förbättrad efter hans besök på jorden? Svara sanningsenligt!

Diktaren

Förbättrad? - Jo, litet! Mycket litet!... Men, i stället för att fråga: Vill du säga mig gåtan!

Dottern

Ja! Men till hvad gagn? Du tror mig ju icke!

Diktaren

Dig vill jag tro, ty jag vet hvem Du är!

Dottern

Nåväl, jag skall säga"!

I tidernas morgon innan solen lyste, gick Brama, den gudomliga urkraften, och lät förleda sig af Maja verldsmodren till att föröka sig. Detta det gudomliga urämnets beröring med jordämnet var himlens synda-fall. Verlden, lifvet och menniskorna äro sålunda endast ett fantom, ett sken, en drömbild...

Diktaren

Min dröm!

Dottern

En sanndröm! ... Men, för att befrias ur jord-ämnet, söker Bramas afkomlingar försakelsen och lidandet ... Der har du lidandet såsom befriaren ... Men denna trängtan till lidandet råkar i strid med begäret att njuta, eller kärleken ... förstår du än hvad kärleken är, med dess högsta fröjder i de största lidanden, det ljufvaste i det bittraste! Förstår du nu hvad qvinnan är? Qvinnan, genom hvilken synden och döden inträdde i lifvet?

Diktaren

Jag förstår! ... Och slutet ...?

Dottern

Det du känner ... Striden mellan njutningens smärta och lidandets njutning ... botgörarens qval och vällustingens fröjder ...

Diktaren

Alltså strid?

Dottern

Strid mellan motsatser alstrar kraft, liksom elden och vattnet ger ångkraft ...

Diktaren

Men friden? Hvilan?

Dottern

Tyst, du får icke fråga mer, och jag får icke svara! ... Altaret är redan smyckadt till offringen ... blommorna stå vakt; ljusen äro tända ... hvita lakan för fönstren ... granris i portgången ...

Diktaren

~~[illegible]~~ Detta säger du lugnt som om icke lidande fans för dig!

Dottern

Icke? ... Jag har lidit alla edra lidanden, men hundrafallt, ty mina förnimmelser voro finare ...

Diktaren

Säg dina sorger!

Dottern

Skald, kunde du säga dina, så att icke ett ord stack utöfver; kunde ditt ord någon enda gång nå upp mot din tanke?

Diktaren

Du har rätt, nej! Jag gick ~~[illegible]~~ som en döfstum inför mig sjelf, och när hopen lyssnade med beundran till min sång fann jag den sjelf vara skrål – derför, ser du, blygdes jag alltid när man hyllade mig!

Dottern

Och då vill du att jag? Se mig i ögat!

Diktaren

Jag håller icke ut din blick ...

Dottern

Hur ville du hålla ut mitt ord, om jag skulle tala mitt språk! ...

Diktaren

~~[illegible]~~ Säg, dock innan du går: hvad led du mest af, härnere?

Dottern

Af – att vara till; att känna min syn försvagad af att öga, min hörsel förslöad af ett öra, och min tanke min luftiga ljusa tanke

101. bunden i fettslyngors labyrinther. ~~K~~ Du har ju sett en hjerna... ~~[illegible]~~ hvilka krokvägar, hvilka kryp-vägar... ~~[illegible]~~

Diktaren

Jo, och det är derför alla rätt-tänkande tänka krokigt!

Dottern

Elak, alltid elak, men det är Ni alla! ...

Diktaren

Hur kan man vara annat?

Dottern

Nu skuddar jag först stoftet af mina fötter... jorden, leran... [Hon tar af skorna och lägger dem i elden.]

Portvakterskan [in lägger sin schal i elden.]

Kanske jag får bränna upp min schal med?

[ut]

Officern [in]

Och jag mina rosor som bara har taggarne qvar!

[ut]

Affischörn [in]

Affischerna får gå, men sänkhåfven aldrig!

[ut]

Glasmästaren [in]

Diamanten? Som öppnade dörrn! Farväl!

[ut]

Advokaten [in]

Protokollen i den stora processen rörande påf-

vens skägg eller vattuminskningen i Ganges Kalla- 102

[ut]

Karantänmästarn [in]

Ett litet bidrag, af den svarta maska som gjorde mig till Morian mot min vilja!

[ut]

Viktoria [in]

Min skönhet, min sorg!

[ut]

Edith [in]

Min fulhet, min sorg!

[ut]

Den Blinde [in, sticker handen i elden]

Jag ger min hand för mitt öga!

[ut]

Don Juan [i rullstolen in]
Hon
och
Vännen

Don Juan

Raska på, raska på, lifvet är kort!

[ut med de andra]

Diktaren

Jag läst att när som lifvet nalkas slutet, allt och alla rusa förbi i en enda defilé ... är detta slutet?

Dottern

Ja, det är mitt! Farväl!

103.

Diktaren

Säg ett afsked!

Dottern

Nej, jag kan icke! Tror du att Era ord kunna säga våra tankar!

Teologen [in, rasande]

Jag är desavouerad af Gud, jag är förföljd af menniskor, öfvergifven af regeringen och förhånad af mina embetsbröder! Hur skall jag kunna tro när ingen annan tror ... hur skall jag försvara en Gud som icke försvarar de sina? Bosch är det!

[Kastar en bok på elden och går ut]

Diktaren [rycker boken ur elden]

Vet du hvad det var? – Ett Martyrologium; en kalender med en martyr för hvarje dag i året.

Dottern

Martyr?

Diktaren

Ja, en som pinats och dödats för sin tro! Säg hvarför!

Dottern

Tror du att alla, som pinas, lida, och alla som dödas känna smärta? Lidandet är ju förlossningen och döden befrielsen.

Kristin [med papperslemsor]


Jag klistrar, jag klistrar tills det inte finns något mer att klistra...

Diktaren

Och om själfva himlen remnade, så skulle du försöka klistra till den... Gå!

Kristin

Är det inga innanfönster der i slottet?

Diktaren

Nej, du, inte der!

Kristin [ut]

Då går jag, då!

---

Dottern

Vårt afsked förestår och slutet nalkas;
Farväl du menskobarn, du drömmare,
Du skald som bäst förstår att lefva;
På vingar sväfvande utöfver ~~marken~~ jorden,
Du dyker ner ibland i mullen
~~att skilja [illegible] [illegible]~~
För att den snudda vid, ej fastna!
— — — — — — — — — — —
Nu när jag går... ~~[illegible]~~ i afskedsstunden
~~[illegible]~~
När man skall skiljas från en vän, en plats,
Hur stiger icke saknaden af det man ~~[illegible]~~ älskat,
Och ångern öfver det man ~~[illegible]~~ brutit,...
~~[illegible]~~
O, nu jag känner hela varat's smärta,
Så är det då att ~~[illegible]~~ vara menniska...
Man saknar öfven det man ej värderat
~~[illegible]~~
Man ångrar öfven det man icke brutit...

105. Man vill gå bort, och man vill stanna...
Så rifvas hjärtats hälfter hvar åt sitt håll,
Och känslan slits som mellan hästar
af motsats, obeslutsamhet, disharmoni...

- - -

Farväl! Säg dina syskon att jag minns dem,
Dit nu jag går, och deras klagan
Skall i ditt namn jag bära fram till
[tronen.

Säg, det är synd om menniskorna!

Farväl!

[Hon går in i slottet. Musik höres!
Fonden upplyses af det brinnande slottet
och visar nu en vägg af menniskoan-
sigten, frågande, sörjande, förtviflade...
När slottet brinner slår blomknop-
pen på taket ut till en Jettekrysan-
temum.]

Slut.

1900
N° 2